

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Jan Faltus

**Trestná činnost související se zneužíváním
návykových látek**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha PhD.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: 19. prosince 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 169 596 znaků včetně mezer.

V Praze dne 19. 12. 2017

Podpis:

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval panu JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi Ph.D. za vstřícnost, ochotu a především trpělivost a odborné vedení mé diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat své rodině za podporu, kterou mi věnovala během mého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Návykové látky v minulosti a současné době.....	3
1.1 Návykové látky v průběhu historie ve světě a v Čechách.....	3
1.1.1 Právní úprava návykových látek do roku 1938.....	4
1.1.2 Mezinárodní právní úprava návykových látek po roce 1939.....	6
1.1.3 Právní úprava návykových látek v Čechách po roce 1945.....	7
1.2 Současné pojetí návykových látek.....	10
1.2.1 Omamné a psychotropní látky, jedy, prekursory a přípravky obsahující omamné a psychotropní látky.....	11
2. V současnosti známé návykové látky a jejich vliv na člověka.....	12
2.1 Působení návykových látek v organismu a jejich metabolismus.....	13
2.1.1 Závislost a její vznik.....	14
2.2 Metamfetamin a amfetamin.....	14
2.3 Fencyklidin a ketamin.....	16
2.4 Opium a morfium.....	16
2.5 Kokain, kanabinoidy a GHB (kyselina gama hydroxymáselná).....	17
2.6 Halucinogeny.....	19
2.7 Těkavé látky a nízké alifatické uhlovodíky.....	20
2.8 Nové syntetické drogy.....	21
2.8.1 Fenyletylaminy.....	21
2.8.2 Tryptaminy.....	22
2.9 Alkohol.....	23
2.10 Posuzování přičetnosti při užívání návykových látek.....	24
2.11 Detekční doby drog v biologickém materiálu.....	25
3. Trestná činnost spáchaná v souvislosti se zneužíváním návykových látek – vybrané trestné činy.....	26
3.1 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ.....	26
3.1.1 Objekt.....	27
3.1.2 Objektivní stránka.....	27
3.1.2.1 Neoprávněná výroba, dovoz, vývoz, průvoz, nabídnutí, zprostředkování, přechovávání, a jiné opatření.....	27

3.1.3	Subjekt.....	28
3.1.4	Subjektivní stránka.....	28
3.1.5	Protiprávnost.....	28
3.1.6	Účastenství a spolupachatelství.....	29
3.1.7	Vývojová stadia.....	29
3.1.8	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odst. 2.....	29
3.1.9	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3.....	33
3. 1. 10	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 4.....	34
3.2	Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 TZ.....	36
3.2.1	Objekt.....	36
3.2.2	Objektivní stránka.....	36
3.2.2.1	Neoprávněné přechovávání pro vlastní potřebu.....	36
3.2.2.2	Množství větší než malé.....	37
3.2.3	Subjekt.....	40
3.2.4	Subjektivní stránka.....	40
3.2.5	Protiprávnost.....	40
3.2.6	Účastenství a spolupachatelství.....	40
3.2.7	Vývojová stadia.....	41
3.2.8	Okolnosti zakládající trestní odpovědnost podle odstavce 2.....	42
3.2.9	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 a 4.....	45
3.3	Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ.....	47
3.3.1	Objekt.....	47
3.3.2	Objektivní stránka.....	47
3.3.2.1	Neoprávněné pěstování, množství větší než malé, rostlina konopí.....	47
3.3.3	Subjekt.....	49
3.3.4	Subjektivní stránka.....	49
3.3.6	Protiprávnost.....	49
3.3.7	Účastenství a spolupachatelství.....	49
3.3.8	Vývojová stadia.....	50
3.3.9	Okolnosti zakládající trestní odpovědnost podle odstavce 2.....	50
3. 3. 10	Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavců 3 a 4.....	51
3.4	Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedu nebo prekursoru podle § 286 TZ.....	51

3.4.1 Objekt.....	52
3.4.2 Objektivní stránka.....	52
3.4.2.1 Výroba, opatření, přechovávání prekursoru nebo jiného předmětu.....	52
3.4.3 Subjekt.....	53
3.4.4 Subjektivní stránka.....	53
3.4.5 Protiprávnost.....	53
3.4.6 Účastenství a spolupachatelství.....	54
3.4.7 Vývojová stadia.....	54
3.4.8 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2.....	54
3.5 Trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 TZ.....	55
3.5.1 Objekt.....	55
3.5.2 Objektivní stránka.....	56
3.5.2.1 Svádění a podpora jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu.....	56
3.5.2.2 Podněcování nebo šíření zneužívání jiné návykové látky než alkoholu.....	57
3.5.3 Subjekt.....	58
3.5.4 Subjektivní stránka.....	58
3.5.5 Protiprávnost.....	58
3.5.6 Účastenství a spolupachatelství.....	59
3.5.7 Vývojová stadia.....	59
3.5.8 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2 a 3.....	60
4. Zahraniční právní úprava.....	65
4.1 Právní úprava drogových trestných činů na Slovensku.....	65
4.2 Právní úprava drogových trestných činů v Německu.....	66
4.3 Právní úprava drogových trestných činů v Rakousku.....	68
4.4 Právní úprava drogových trestných činů v Polsku.....	69
Závěr.....	70
Seznam použitých zkratk.....	72
Seznam použité literatury a pramenů.....	74
Přílohy.....	81
Abstrakt.....	86
Abstract.....	88

Úvod

Autor si jako téma své diplomové práce vybral trestnou činnost související se zneužíváním návykových látek. Zneužívání návykových látek patří mezi dlouhodobé globální problémy lidské společnosti. Tento jev přitom doprovází další problémy, a to především sociální, zdravotní, finanční nebo bezpečnostní. Stát je přitom povinen poskytovat nejen jednotlivcům, ale i celé společnosti ochranu před nebezpečími spojenými se zneužíváním návykových látek. Tuto povinnost stát naplňuje mimo jiné i skrz normy trestního práva. Postihování, jakož i okolnosti, za nichž je možné pachatele stíhat za trestné činy související se zneužíváním návykových látek, v rámci boje proti drogám budou hlavním předmětem autorovy práce.

Autor si je vědom toho, že zvolené téma je značně široké a lze ho pojmout nejen z pohledu historickoprávního, ale i kriminalistického, kriminologického a trestněprávního. Autor tuto skutečnost vzal v potaz a rozhodl se, že bude v rámci své diplomové práce postupovat systematicky. Kvůli dostatečnému pochopení celkového problému trestných činů souvisejících se zneužíváním návykových látek začne v první kapitole vymezením návykových látek v průběhu historie, a to nejprve z pohledu obecně historického, posléze i právněhistorického, přičemž se bude zabývat i již neúčinnými právními normami, které návykové látky upravovaly od devatenáctého století, jakož i současnými právními normami zabývajícími se úpravou návykových látek.

Přes vědomí, že návykových látek je nepřehledné množství, přičemž jejich výčet nebude nikdy zcela kompletní, neboť budou vlivem pokroku v chemickém průmyslu vznikat stále nové a nové návykové látky, rozhodl se autor v druhé kapitole popsat nejčastěji zneužívané návykové látky, s nimiž má aplikační praxe největší problémy, jejich vliv na organismus člověka a možnost tak posoudit, jak ovlivňují ovládací a rozpoznávací schopnosti.

Z hlediska trestního práva je zcela jasné, že v rámci zneužívání návykových látek je možné spáchat trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, proti majetku, jakož i trestné činy obecně nebezpečné či proti pořádku ve věcech veřejných, přičemž tento výčet autor těmito příklady nevyčerpal, neboť, jak je patrné, v souvislosti se zneužíváním návykových látek je možné spáchat téměř jakékoli trestné činy. Autor si je toho vědom a vzhledem k tomu, že diplomová práce je kandidátskou prací, která má mít předepsaný rozsah, který v zásadě nemá být výrazněji překračován, není možné provést detailní rozbor všech v úvahu přicházejících trestných činů, jež lze spáchat

v souvislosti se zneužíváním návykových látek. Specifika zneužívání návykových látek v takových případech v zásadě nehraje roli, nejde-li o osoby, které se v souvislosti se zneužíváním návykových látek nedostaly do stavu nepřičetnosti či zmenšené přičetnosti, přičemž případy *actio libera in causa* nechává na specializovaných pracích, neboť na to není v této práci prostor.

Autor se bude ve třetí kapitole věnovat jen těm základním trestným činům, které bývají v souvislosti se zneužíváním návykových látek páčány, což jsou tzv. „drogové delikty“, které jsou uvedeny v paragrafech 283 až 287 zákona č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku ve znění pozdějších předpisů (TZ). Prostor bude konkrétně věnován trestnému činu nedovolené výroby a jinému nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, trestnému činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle § 284 TZ, trestnému činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ, trestnému činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, jedy nebo prekursoru podle § 286 TZ, trestnému činu šíření toxikomanie podle § 287 TZ.

Důvod, proč se autor nebude věnovat jiným trestným činům souvisejícím se zneužíváním návykových látek, jako je trestný čin podání alkoholu dítěti podle § 204 TZ trestný čin ohrožení pod vlivem návykových látek podle § 274 TZ, trestnému činu opilství podle § 360 TZ a vojenským trestným činům obsaženým v hlavě XII. dílu 2 a 3 zvláštní části TZ, konkrétně trestnému činu vyhýbání se výkonu služby podle § 384 TZ, vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti podle § 385 TZ a vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby podle § 388 TZ je ten, že pokud by se autor v práci zabýval jejich úpravou, dosáhla by práce buď neuvěřitelného rozsahu, nebo by o nich autor musel pojednat jen stručně, čímž by nemohl dostatečně naplnit požadavky kladené na diplomovou práci v rámci detailnosti a odbornosti.

V rámci problematiky drogových trestných činů bude autor věnovat pozornost i zahraniční právní úpravě, kterou hodlá stručně nastínit ve čtvrté kapitole.

Předkládaná práce odpovídá právnímu stavu ke dni 19. 12. 2017.

1. Návykové látky v minulosti a současné době

1.1 Návykové látky v průběhu historie ve světě a v Čechách

Pojem návyková látka je zastřešující skupinou, kam můžeme zařadit i dnes velice často používané slovo „droga“. Droga byla už od dob Hippokrata a Galéna chápána jako *látka, jež namísto, aby byla tělem „přemožena“ (a strávena jako běžný pokrm), je schopná tělo „přemoci“ a vyvolat – i při dávce směšně malé v porovnání s jinými pokrmy – značné organické a duševní změny.*¹ Prakticky tutéž definici používá i komise znalců Světové zdravotnické organizace, která ji definovala, jakožto *jakoukoli látku, která, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více jeho funkcí.* Původ samotného slova „droga“ pak můžeme najít v arabštině ve slově *durana* znamenající léčivo. Toto slovo bylo následně převzato do francouzštiny v podobě „*drogue*“.²

Návykové látky byly užívány už od dob prehistorických především při náboženských rituálech. Nicméně první zmínky máme jednak o máku, a to z období starověku, konkrétně se dochovaly písemnosti na sumerských tabulkách z období zhruba tři tisíce let před naším letopočtem, a jednak o konopí, o jehož užívání se dochovaly důkazy datované do roku čtyři tisíce let před naším letopočtem.³

Ačkoli o alkoholu se nám první zmínky dochovaly později oproti jiným návykovým látkám (první dochovaný dokument pochází z roku 2200 před naším letopočtem), je, vzhledem k jeho poměrně jednoduché výrobě, pravděpodobné, že se jedná o nejstarší návykovou látku známou člověku.⁴ S užíváním této návykové látky proto souvisí i první právní regulace týkající se nikoli užívání, ale pohledu na přičetnost pachatele. Na to pamatovalo už i římské právo, kdy opilost vylučovala trestnost.⁵

Postupem času se opouští od užívání drog pouze k náboženským a magickým rituálům a začínají se stále více užívat především v lékařství, a to také vlivem nastupujícího osvícenství a racionalismu. Vzhledem k pokroku, obzvláště v oboru chemie, pak dochází v průběhu devatenáctého století k objevu jednotlivých psychoaktivních látek a jejich následné

1 ESCHOTADO, Antonio. Stručné dějiny drog. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 6

2 HEJDA, J. Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o. Jindřichův Hradec, 2000. s. 6

3 ESCHOTADO, A. Stručné dějiny drog. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 11 - 12

4 Tamtéž s. 14

5 ŘÍHA, J. Vývoj právní úpravy nepřičetnosti na našem území. Trestní právo. 2007, 04, s. 35.

popularizaci, což vede i ke vzniku závislostí a prvním zmínkám týkajícím se této problematiky.⁶

První zmínky o zneužívání drog v rámci získání závislosti se na území Rakouska-Uherska datují k prusko-rakouské válce, roku 1866, kdy bylo užíváno morfinu především jakožto zklidňujícího a tišícího prostředku v rámci vojenského lékařství, což vedlo k nadužívání a vzniku závislostí především z řad vojáků. Proto byla závislost brána jakožto nemoc. Konkrétně se jí říkalo „nemoc vojenská“. Zneužívání a závislost na drogách proto byla spojena spíše se špatným užíváním morfinu.⁷

1.1.1 Právní úprava návykových látek do roku 1938

Právní úprava, která by výrazněji upravovala zneužívání drog, se nejprve objevila až v roce 1912, kdy vznikla Haagská úmluva o opiu, kterou podepsalo třináct států. Hlavním předmětem této úmluvy bylo postupné omezení kouření opia, zastavení pašování drog a vyvážení opia na území států, které s tím nesouhlasí. Zároveň bylo stanoveno, že opium, morfin a kokain bude možné používat jen pro medicínské a zákonné účely a produkce i distribuce drog bude podléhat zvláštnímu povolení.

Haagská úmluva o opiu získala v roce 1919 všeobecnou platnost, neboť na ni odkazoval článek ve versailleském systému mírových smluv, podle něhož ji všechny smluvní strany, které ji do té doby nepodepsaly nebo neratifikovaly, vyhlásili za platnou. Přestože Haagská úmluva přinesla výsledky, došlo v následujících letech ke vzniku dalších úmluv regulujících používání drog, pěstování plodin, ze kterých se vyrábějí, a také mezinárodní obchod.⁸

Je třeba říci, že už před Haagskou úmluvou o opiu se v roce 1852 na území Rakouska-Uherska objevilo několik ustanovení týkajících se jedů, potažmo i drog v Zákoně trestním o zločinech, přečinech a přestupcích. Konkrétně se jednalo o § 361 o nedovoleném obchodu s jedem, v němž se můžeme setkat s pojmem „utrejch“, pod nějž by nejspíš bylo možné subsumovat i drogu v dnešním slova smyslu. Přesněji se o drogách zmiňuje § 377 o užívání odvaru z makovic při dětech.⁹ Jak je však ze znění zákona patrné, zákonodárce s návykovými látkami nepočítal a šlo primárně o ochranu života. Úprava nicméně pamatovala na trestný čin opilství, a to konkrétně v § 523: *Pro opilství jako přestupek trestati se má, kdo jsa opilý*

6 ESCHOTADO, A. Stručné dějiny drog. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 17 – 70.

7 NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. 1. Vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. s. 49 - 51

8 Tamtéž s. 71

9 Zákon č. 117/1852 ř.z., Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích.

*vykoná nějaký čin, který by se mu krom opilství přičítal za zločin. Trestem na to jest vězení od jednoho až do tří měsíců.*¹⁰ Je třeba říci, že ustanovení o opilství upravovaly i jiné zákony předcházející Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích, např. Theresiana a Obecný zákoník o zločinech a trestech na ně.¹¹

Právní úprava se nevyhnula ani samotnému podávání alkoholu. V roce 1922 se Národní shromáždění usneslo na znění zákona, kterým se omezuje podávání „alkoholních“ nápojů. Tento zákon upravoval podmínky podávání alkoholu a odpovědnost provozovatele pohostinského zařízení, a dokonce stanovoval i odpovědnost „dorostlých“ za požívání alkoholických nápojů dětí s jejich svolením. Za porušení povinností stanovených v tomto zákoně bylo možné uložit peněžitý trest ve výši od 20,- do 10.000,- Kč pro živnostníky a v případě nedobytnosti hrozilo vězení v délce trvání od 24 hodin do třech měsíců. V ostatních případech hrozil peněžitý trest ve výši od 20,- do 1.000,- Kč, který mohl být v případě nedobytnosti přeměněn na trest vězení v trvání od 24 hodin do čtrnácti dnů.¹² Tento zákon dále provádělo nařízení vlády republiky Československé z roku 1922, které upřesňuje definici alkoholického nápoje a věk, od něhož je možno alkoholické nápoje požívat.¹³

Co se týče trestání, šlo v první polovině dvacátého století především o trestání osob zapojených do nelegální přepravy drog. ČSR vydala roku 1923 zákon o provádění Mezinárodní opiové konvence, který však definoval nezákonný obchod s drogami pouze jako přestupek, za jehož spáchání mohl být dle § 7 uložen peněžitý trest až do výše 20.000,- Kč. s náhradním trestem spočívajícím v trestu odnětí svobody až na tři měsíce.¹⁴ Vzhledem k tak nízkým sankcím se tehdejší Československo stalo vyhledávanou destinací překupníků a distributorů drog. Pravděpodobně také z důvodu příliš mírných postihů nejen na území Československa, ale i jiných zemí, došlo k první výzvě k přísnému postihu nelegálního obchodu s drogami, již obsahovala Úmluva o potlačení nezákonné dopravy nebezpečných látek z roku 1936. Následovaly mezinárodní policejní kongresy, které doporučovaly přítomným delegátům především sjednocení skutkových podstat a trestních ustanovení pro mezinárodní ilegální obchod s drogami a zařazení extradičních smluv v rámci této problematiky.¹⁵

10 Tamtéž

11 ŘÍHA, J. Vývoj právní úpravy nepřičetnosti na našem území. Trestní právo. 2007, 04, s. 35 - 38

12 Zákon č. 86/1922 Sb. z. a. n., kterým se omezuje podávání alkoholických nápojů

13 Nařízení vlády Československé č. 174/1922, jímž provádí se zákon ze dne 17. února 1922, čís. 86 Sb. z. a. n., kterým se omezuje podávání alkoholických nápojů.

14 Zákon č. 128/1923 Sb. z. a. n., o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb. z. a. n. z roku 1922.

15 NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. s. 72 - 74

Na přísnější právní úpravu se dostalo až v roce 1938, kdy vyšel tzv. opiový zákon, kterým se prováděly mezinárodní opiové úmluvy z roku 1912, 1925 a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek z roku 1931. Zákon zavedl pojem „látka“, na jehož základě rozděloval drogy do čtyř skupin.

Za přestupky bylo možno uložit peněžité trest ve výši od 500,- do 50.000,- Kč, případně vězení od 24 hodin do pěti měsíců. Věcně příslušné k projednání byly okresní úřady. Za spáchání přečinu bylo možné uložit peněžité trest ve výši od 5.000,- do 50.000,- Kč a vězení v délce trvání od tří měsíců do tří let a za spáchání zločinu bylo možno uložit peněžité trest ve výši od 10.000,- do 100.000,- Kč. a žalář v délce trvání od jednoho roku do pěti let. Tento zákon postihoval kromě výroby, dovozu, průvozu a rozdělování také požívání zpracovaného opia. Kromě výše zmíněných trestů bylo možné uložit také propadnutí předmětů určených ke spáchání trestného činu a také předmětů, jež byly pomocí trestného činu vyrobené či získané. Zároveň bylo možné odebrat zvláštní povolení a živnostenskou koncesi nebo zakázat výkon funkce.¹⁶

1.1.2 Mezinárodní právní úprava návykových látek po roce 1939

Během druhé světové války došlo k poklesu užívání drog z důvodu přerušení tradičních tranzitních cest a větší míře cenzury. Přestože se však drogy netěšili velké popularitě mezi civilním obyvatelstvem, a to především z důvodů nedostupnosti, nelze říci, že by v době druhé světové války zcela vymizely. Drog se hojně využívalo v boji, jakožto podpůrných látek a také se s nimi experimentovalo na věznicích.

K jak velkému útlumu došlo během druhé světové války, tak po jejím skončení nastalo naopak prudké šíření drog během šedesátých a sedmdesátých let, a to také kvůli organizovanému zločinu.¹⁷

Vzhledem k rozšíření drog a vzestupu jejich užívání, muselo docházet i k právní regulaci na mezinárodním poli. Prvním takovým krokem k právní regulaci drog byl Protokol 1946, jehož cílem bylo převedení funkce kontroly omamných látek do působnosti OSN. Následovala Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, která kromě kontroly pěstování rostlin sloužících k výrobě omamných látek a omezení výroby omamných látek

16 Zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n., a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n., (opiový zákon)

17 NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. s. 76 - 79

pouze na množství používaná pro léčebné a vědecké účely zakazovala užívání omamných látek. V roce 1971 vznikla Úmluva o psychotropních látkách, která stanovila jako předmět mezinárodní kontroly kromě omamných látek také látky ovlivňující duševní činnost. Úmluva zavedla výrazně striktnější zákazy a omezení v rámci užívání, výroby, obchodu, distribuce a přechovávání psychotropních látek. Přísnost se nevyhnula ani oblasti registrace a zákazu importu a exportu těchto látek.¹⁸

1.1.3 Právní úprava návykových látek v Čechách po roce 1945

Po druhé světové válce se v rámci boje proti návykovým látkám objevuje v roce 1948 na území tehdejšího Československa zákon o potírání alkoholismu, který zrušil zákon č. 86/1922 (viz výše). Zákon o potírání alkoholismu v některých svých pasážích vychází ze zákona z roku 1922 (např. zákaz podávání jiných alkoholických nápojů na tanečních zábavách než vína a piva), nicméně zvýšil hranici pro požívání alkoholu na 18 let. Bez zajímavosti určitě není, že zákon zaváděl i trestnost pokusu v případě podávání alkoholu mladistvému, pokud by to mohlo ohrozit jeho zdraví (§ 10), úmyslné opití druhého s vědomím, že opitá osoba je náchylná při intoxikaci k násilnostem (§ 11), prodávání alkoholu člověku závislému na alkoholu, kde zákon používal formulaci: *Kdo při výčepu nebo při drobném prodeji alkoholických nápojů poskytne nepřiměřené množství takového nápoje osobě, o níž ví nebo vědět musí, že se nadměrným požíváním alkoholických nápojů vydává v nebezpečí hospodářské zkázy nebo ohrožuje vlastní výživu nebo výživu své rodiny* (§ 12). Trest hrozil i osobě, která věděla nebo vědět musela, že svým jednáním může ohrozit život, zdraví, majetek nebo tělesnou bezpečnost (§ 13 odst. 2) trestáno bylo rovněž časté opíjení se vedoucí k stavu vzbuzujícího pohoršení, zejména v pracovním prostředí (§ 13 odst. 2). Za spáchání těchto přestupků bylo možno uložit trest vězení v délce trvání od tří dnů do tří měsíců, případně, pokud byly spáchány za účelem zisku, dával zákon možnost uložit vedle trestu vězení ještě peněžitý trest ve výši 500,- do 25.000,- Kčs.¹⁹

Postih za nedovolenou výrobu či držení návykových látek neboli omamných prostředků dle tehdejšího právního názvosloví, stanovil trestní zákon z roku 1950. Definici těchto omamných látek však neobsahoval. To bylo ponecháno prováděcímu právnímu předpisu (§ 205). Trestní zákon stanovil několik trestných činů spojených s omamnými látkami. Konkrétně se jednalo o § 186 § 197, § 198. § 186 upravoval opilství, které ovšem nepřičetnost nepodmiňovalo požitím alkoholu, ale i jinak, tedy připouštělo i jiný omamný

18 NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. s. 114 - 116
19 Zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu

prostředek, § 197 byl zaměřen na samotnou výrobu, dovoz, vývoz, opatření nebo přechovávání omamných prostředků nebo jedů. Za spáchání tohoto trestného činu hrozil trest odnětí svobody až na tři roky, a pokud byl spáchán za účelem dosažení zisku nebo jím byla způsobena smrt či újma na zdraví, mohl být pachateli uložen trest odnětí svobody v délce trvání od jednoho roku do pěti let. Oproti tomu § 198 postihoval výrobu předmětů, které byly určeny k neoprávněné výrobě takových látek. Za spáchání tohoto trestného činu mohl být uložen trest odnětí svobody v délce trvání až na dva roky.²⁰

Nařízení ministra spravedlnosti o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona z roku 1950 podávalo definici omamných prostředků výčtem, a to v § 1 odst. 1 – 4 výčtem taxativním a v odst. 5 výčtem demonstrativním. Zvláštním je přitom na tomto nařízení fakt, že vůbec nezmiňuje alkohol, naopak některé omamné látky, jmenovitě morfin, považuje jednak za omamnou látku a jednak za jed.²¹

Trestní zákon z roku 1950, respektive jeho novelu z roku 1956 zrušil nový trestní zákon z roku 1961. Ohledně omamných látek se příliš nelišil od svého předchůdce (§ 187 a § 188). Lišily se pouze hranice trestu odnětí svobody a možnost uložit nápravné opatření nebo peněžitý trest. Stejně jako v předchozím trestním zákoně bylo ohledně definice omamných prostředků odkazováno na vyhlášku ministerstva spravedlnosti (§ 195).²² Tímto podzákoným právním předpisem byla vyhláška ministerstev zdravotnictví a spravedlnosti z roku 1967,²³ která ve své příloze číslo tři rozdělila omamné látky do tří skupin. Tato vyhláška navazovala na vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví z téhož roku a doplňovala ho (§ 14).²⁴

V roce 1962 zrušil zákon o boji proti alkoholismu svého předchůdce z roku 1948. V tomto zákoně z roku 1962 už je citelně znát vliv komunistické ideologie hned v úvodních ustanoveních. Bez zajímavosti nezůstávají ani některé tresty, které bylo možné uložit. Například možnost vyplacení mzdy osobě odlišné od alkoholika. Oproti svým předchůdcům však nestanovoval tresty, s výjimkou případu nedovolené výroby lihu, ale ochranná opatření, která však nenastupovala jakožto následek spáchání trestného činu, ale měla spíše preventivní

20 Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

21 Nařízení ministra spravedlnosti č. 118/1950 Sb., o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona

22 Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

23 Vyhláška č. 57/1967 Sb., kterou se provádí vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví

24 Vládní nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví

funkci. Jako příklad je možné uvést § 9 odst. 1 písm. e), ve kterém se zakazuje vstup osobám mladším 15 let věku po dvacáté hodině bez doprovodu zletilého do veřejných místností, kde se podává alkohol.²⁵

Přestože legislativa odpovídala na Jednotnou úmluvu o omamných látkách z roku 1961 (viz výše), nereflektovala aktuální situaci v zemi. Kvůli taxativnímu výčtu v příloze 3 vyhlášky č. 57/1967 Sb., měli toxikomani možnost vyrábět a držet pro vlastní potřebu omamné látky, především metamfetamin a alnagon, které v příloze nebyly uvedeny, zcela beztrestně. ČSSR trvalo sedmáct let, než přijala protokol o změnách Jednotné úmluvy a Úmluvu o psychotropních látkách a začala tak reagovat na skutečnou situaci v zemi.²⁶ Je však třeba říci, že vnitrostátní úprava byla schválena až v roce 1988, kdy vstoupilo v platnost nařízení vlády ČSR o jedech a jiných látkách, které zrušilo vládní nařízení a vyhlášku z roku 1967. Přestože se, oproti srovnání z historie, definice omamné látky změnila, stále zůstávala taxativní, jak plyne při použití jazykového výkladu z § 1 odst. 2 písm. c): *omamné látky a psychotropní látky jsou takové látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu používá, a jsou uvedeny v seznamech těchto látek.*²⁷

Schválením zákona o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi z roku 1989 došlo k ucelenější úpravě drog a alkoholu. Přitom se zde prvně setkáváme s pojmem „návyková látka“. Hned v základních ustanoveních se objevila definice alkoholických nápojů, návykových látek, a dokonce i kouření a závislosti. Přestože bylo kouření považováno za zvláštní druh toxikomanie, bylo možné, na rozdíl od alkoholu, prodávat tabákové výrobky i osobám mladším 18 let. V rámci kouření byla ochrana poskytována i nekuřákům (§ 4 odst. 2 písm. f) bod 4.). V některých svých ustanoveních (např. § 11) vycházel zákon ze svého předchůdce, zákona č. 120/1962 Sb. (viz výše).²⁸

1.2 Současné pojetí návykových látek

V současnosti je pojem návyková látka brán jako neurčitý právní pojem, jehož definici poskytuje jednak trestní zákoník (TZ) v § 130: *Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování,*²⁹ který tuto definici

25 Zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu

26 NOŽINA, M. Svět drog v Čechách. 1. vydání. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. s. 119 – 121

27 Nařízení vlády č. 192/1988 Sb., o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví

28 Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

29 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

převzal ze zákona č. 140/1961, trestního zákona ve znění pozdějších předpisů, a jednak zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách v § 2 písm. a), kde zákonodárce odkazuje na přílohy č. 1 až 7 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek (SNL).

S další poměrně novou definicí se můžeme setkat v zákoně o ochraně zdraví před účinky škodlivých látek (ZOZ). Tato definice je podobná té trestněprávní s tím rozdílem, že mezi návykové látky byl jmenovitě přidán i tabák: *návykovou látkou se rozumí alkohol, tabák, omamné a psychotropní látky a jiné látky s psychoaktivními účinky, jejichž užívání může vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování.* Tento zákon definuje i alkohol jakožto: *nápoj obsahující více než 0,5 % objemových etanolu.*³⁰

Zákonodárce tedy použil dvě metody definice, kdy v TZ a ZOZ stanoví výčet demonstrativní, a taxativní v zákoně o návykových látkách, potažmo SNL, kde je stanoveno, že návykovou látkou se myslí pouze omamné a psychotropní látky, další látky je obsahující a prekursorů uvedené v přílohách. Jak je patrné, TZ i ZOZ definují návykovou látku širěji než zákon o návykových látkách. Přitom je dle názoru autora více než pravděpodobné, že vzhledem k vědeckému pokroku nebudou přílohy nařízení SNL v budoucnu stačit a bude je třeba rozšiřovat, jako tomu bylo v minulosti. V rámci trestního práva, však vzhledem k definici v § 130 TZ je poměrně nepravděpodobné, že by zůstaly nepostihnuty některé trestné činy související s určitými návykovými látkami, které na seznamech v SNL chybí. Podobný postoj konec konců vyjádřil i Nejvyšší soud ve svých usneseních z roku 2005, na jejichž základě byl uznán rajský plyn jako návyková látka,³¹ a 2009, kdy mezi návykové látky zařadil i šalvěj divotvornou.³²

Lze tedy říci, že v případě některých trestných činů zůstane na výkladu pojmu návyková látka třeba v případě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, jako tomu bylo ve zmíněných usneseních v případě trestného činu šíření toxikomanie. Jinak tomu bude v kauzách ostatních drogových trestných činů uvedených ve zvláštní části, hlavě VII. TZ, především pak půjde o § 283.

Pojem návyková látka není ani mezi odbornou veřejností přijímán zcela bez výhrad. Tento neurčitý právní pojem byl převzat ze zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona ve znění novely provedené zákonem č. 175/1990 Sb. a z důvodu vžití pojmu v ustálené praxi byl i zachován, přestože bylo i navrhováno, aby byl nahrazen pojmem „droga“. Důvodem pro

30 Srov. § 2 písm. f) zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

31 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005.

32 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

nepopulárnost tohoto pojmu je dle Šámala fakt, že pojem „návyková látka“ *není dostatečně určitý a že vyvolání návyku není pojmovým znakem každé takové látky*.³³ Stejný názor zastává i Jelínek.³⁴

Přestože autor souhlasí s faktem, že slovo „návyková“ může být poněkud zavádějící ve významu zmíněném výše, je třeba vzít v potaz i fakt, že návyk sám o sobě sice nemusí způsobovat vymizení, případně zmenšení schopnosti rozpoznávací, nicméně v rámci schopnosti ovládací to může, a často i bývá jinak. Závislý člověk bude jen těžko s to ovládnout své chování ve vztahu k návykové látce, případně k jejímu získání, potažmo následnému odebrání.³⁵ Obzvláště pak v případě odebrání návykové látky bude ovládací schopnost u silně závislé osoby podstatně snižena až zcela vymizelá.

1.2.1 Omamné a psychotropní látky, jedy, prekursorů a přípravky obsahující omamné a psychotropní látky

Co je jedem definuje nařízení vlády, kterým se pro účely [trestního zákoníku](#) stanoví, co se považuje za jedy, a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů. Toto nařízení potom vymezuje, že za jedy se považují ty chemické látky, jež uvádí příloha 1 tohoto nařízení a za množství větší než malé takové *množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví*.³⁶

Omamné a psychotropní látky a prekursorů spadají do kategorie návykových látek, jejichž definice je uvedena výše.

Za omamné látky se označují takové látky, které jsou uvedeny v SNL v přílohách č. 1 až 3. Tyto přílohy přitom vycházejí z přehledu omamných látek, které lze najít v seznamu č. I, II a III, které tvoří přílohu Jednotné Úmluvy o omamných látkách.³⁷

Seznam psychotropních látek je uveden v přílohách č. 4 až 7 nařízení SNL.

33 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012.s. 1379.

34 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 212.

35 Srov. NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy. Vydání 4., aktualizované. Praha: Portál, 2011. s. 14.

36 Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely [trestního zákoníku](#) stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění pozdějších předpisů

37 Vyhláška ministra zahraničí č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách ve znění pozdějších předpisů

Je zjevné, že vzhledem k jinému názvosloví bude třeba rozlišovat u jednotlivých trestných činů mezi návykovými látkami a omamnými a psychotropními látkami, kdy např. při spáchání trestného ohrožení pod vlivem návykové látky bude lhostejné, zda se do stavu vylučujícímu způsobilost přivedl vlivem omamné či psychotropní látky nebo alkoholu. Oproti tomu např. v případě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy už bude třeba rozlišovat, zda pachatel skutečně neoprávněně nakládá či vyrábí omamné nebo psychotropní látky a v případě posuzování se bude vycházet z výše uvedených seznamů.

Pojmem prekursory označujeme látky, kterých se používá k výrobě omamných nebo psychotropních látek a které jsou uvedeny v přímo použitelných předpisech EU. Prekursorem mohou být i přírodní produkty a směsi obsahující tyto látky. Totéž platí i pro léčivé přípravky, které omamné nebo psychotropní látky obsahují a z nichž je možné dané látky extrahovat.³⁸

Přípravky, jež obsahují omamné nebo psychotropní látky, definuje zákon o návykových látkách. Jedná se o roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu, popřípadě více omamných nebo psychotropních látek nebo prekurzorů.³⁹

2. V současnosti známé návykové látky a jejich vliv na člověka

Návykových látek je v dnešní době nepřehledné množství a je prakticky nemožné vyjmenovat všechny a říci, jaké konkrétní vlivy mají na člověka. Autor v následující subkapitole popíše obecné působení návykových látek na organismus a způsob jejich odbourávání. V dalších podkapitolách jsou vybrány nejhojnější a nejčastěji užívané návykové látky, s nimiž má aplikační praxe největší problémy.

V kapitole bude přitom věnována pozornost i alkoholu. Autor si je vědom, že zaměření práce, které si stanovil v úvodu, přímo nesouvisí se zneužíváním alkoholu, nicméně alkohol bývá v mnoha případech zneužíván současně s jinými omamnými a psychotropními látkami, a pro pochopení, jaký vliv mají jiné látky než alkohol na člověka, mu bude věnována samostatná subkapitola.

38 Srov. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog a nařízení Rady (ES) č. 111/2005 o pravidlech pro sledování přípravků, které tyto látky obsahují

39 Srov. § 2 písm. b) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů

2.1 Působení návykových látek v organismu a jejich metabolismus

Účinek návykových látek je vždy ovlivněn reakcí organismu na návykovou látku. Půjde tedy především o to, jakou toleranci má daný jedinec vůči návykové látce buď získanou, nebo vrozenou. Také bude značně záviset na pohlaví, konstituci a zdraví daného jedince.

Stěžejní pro vznik požadovaného účinku návykové látky je čas, za jaký se dostane k cílovému místu, v němž má efekt vyvolat, a také koncentrace aplikované látky, přičemž aby účinek vůbec nastal, musí se látka dostat do krevního řečiště. Je tedy zcela evidentní, že při některých druzích aplikace návykové látky je cesta do krevního oběhu rychlejší než při jiných. K nejrychlejšímu nástupu bude samozřejmě docházet při aplikaci nitrožilně, naopak nejpomaleji perorálně.

Obzvlášť při perorálním užití bude třeba vzít v potaz to, že vstřebávání návykových látek probíhá v různé intenzitě od aplikace v ústní dutině až po vylučování v konečníku, kam se se však návyková látka dostane až po několika hodinách, výjimečně i dnech. Proto bude poměrně složité říci, kdy ještě je uživatel návykovou látkou ovlivněn a kdy už ne.

Oproti tomu cestu návykové látky v krvi ovlivňuje několik faktorů, k nimž patří kromě jiných především prokrvení tkání, velikost molekul drogy a samozřejmě také samotná reakce těla na látku.

Návyková látka působí na organismus specificky. Ona specifická spočívá v tom, že efekt působený látkou vyvolává až spojení s receptorem, a zároveň je oboustranná, tedy některé skupiny návykových látek budou reagovat jen s některými buňkami. To může vést k tomu, že někdy nemusí mít návyková látka žádný účinek na daného jedince, jindy však může vyvolat nečekané reakce.

Odbourávání, potažmo pak vylučování, probíhá primárně v játrech, nicméně se na něm mohou podílet i jiné orgány, přičemž hlavní roli hraje jejich stav, který souvisí s celkovým zdravím uživatele. Schopnost odbourávání návykové látky se pak udává v objemových jednotkách za minutu.⁴⁰

40 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 92 – 93

2.1.1 Závislost a její vznik

V souvislosti s působením návykových látek v organismu je třeba také zmínit závislost, která bude v dalších kapitolách často zmíněna a s níž užívání návykových látek úzce souvisí.

Závislost byla definována na základě 10. Revize Mezinárodní klasifikace nemocí: Soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládnání při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritní v užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav. Syndrom závislosti může být pro specifickou psychoaktivní substanci (např. tabák, alkohol nebo diazepam), pro skupinu látek (např. opioidy) nebo pro širší rozpětí farmakologicky rozličných psychoaktivních substancí.⁴¹

Na základě výše uvedeného můžeme říci, že při definici závislosti je třeba naplnit tři z šesti podmínek, aby mohla být diagnostikována. Jedná se o: silnou potřebu návykovou látku užívat, snížení schopnosti ovládnání při užívání látky, fyzický odvykací stav, zvýšená tolerance na účinek látky, postupné zanedbávání jiných aktivit nebo požitků nesouvisejících s užíváním návykové látky a užívání navzdory prokázaným a zjevně škodlivým následkům.⁴²

2.2 Metamfetamin a amfetamin

Metamfetamin je psychostimulacium, jehož podávání v menších dávkách může vést k dočasnému odstranění únavy, zvyšování výkonnosti a urychlení psychomotoriky. Uživatelé metamfetaminu neboli pervitinu, prožívají euforii, která se však může po čase přeměnit na pocit podrážděnosti, rozrušení či nervozity.⁴³

Metamfetamin silně zvyšuje sebevědomí, což nezřídka vede ke ztrátě pudu sebezáchovy, a může zvyšovat i agresivitu. Především však zkresluje vnímání reality a soudnost, způsobuje neustálý tok myšlenek, jimž však chybí přesnost a uživatel není schopný si je zapamatovat. Díky svým silně povzbuzujícím účinkům způsobuje v době intoxikace neschopnost usnout. V případě užívání především extáze se mohou dostavit i stavy transu.

41 Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize: aktualizovaná druhá verze k 1.1.2009. 2., aktualiz. Vydání. Praha: Bomton Agency, 2008- . sv. s. 198

42 NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy. Vydání 4., aktualizované. Praha: Portál, 2011. s. 10

43 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 65

Povzbuzující účinky většinou trvají dvě až čtyři hodiny. Předávkování vede k neklidu, ztrátě schopnosti koncentrace, halucinacím, svalovým křečím a poruchám oběhového systému.

Co se týče fyziologických projevů užívání metamfetaminu, jde především o rozšíření či zúžení zornice oka, což vede ke zhoršené reakci na světlo, a zvýšení krevního tlaku.

Při chronickém užívání dochází, kromě psychické závislosti, k ubývání na váze, depresím a psychotickým stavům, častá bývá paranoia. Postupem času si tělo začne na látku zvykat, což vede uživatele ke zvyšování dávky ve snaze dosáhnout stejného účinku jako v době při prvním užití.⁴⁴

Běžná dávka metamfetaminů je 20 – 50 mg, jsou-li podávány perorální. Pokud jsou podávány nitrožilně, půjde o dávku 100 – 300 mg.⁴⁵

Do skupiny metamfetaminů řadíme i methylenedioxyamfetamin, známý spíše pod názvem „**extáze**“ nebo **MDMA**, který je stejně jako metamfetamin psychostimulacium, oproti němu však může v případě jeho užívání dojít až k halucinogenním účinkům.⁴⁶ Další odlišnost lze spatřovat v tom, že uživatelé „extáze“ nebývají agresivní. Naopak bývají mnohem vlídnější k ostatním a rádi se všeho dotýkají. Typická je i jistá uvolněnost. Co se týče odbourávání, po 6 hodinách se množství „extáze“ sníží v těle na polovinu, po dalších 6 hodinách opět na polovinu, atd. Běžná dávka MDMA je 80 – 160 mg při požití perorálně. Kombinace MDMA s některými látkami je neškodná a bývá i poměrně častá, např. s konopím nebo LSD (jinak známo jako XL nebo candy-flip) či jiným psychodelikem. Naopak některé jiné kombinace mohou způsobit i smrt (MAO) nebo nepříjemné následky, ať už psychického nebo zdravotního charakteru (kokain, amfetaminy, opiáty či alkohol).⁴⁷

Amfetaminy jsou podobné metamfetaminům, mají tytéž povzbuzující účinky a ovlivňují vnímání reality. Při užívání amfetaminů dochází, kromě účinků uvedených v předchozí kapitole také k usnadnění komunikace s lidmi, jakož i příjemným empatickým pocitům, nezřídka i k halucinacím.

Reakce organismu na amfetaminy není vždy taková, jakou uživatel čekal. Očekávaný efekt můžou nahradit život ohrožující projevy organismu vyvolané drogou a snahou se na ni

44 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 32 – 35

45 Ing. Jaroslav Zikmund. Heroin. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>

46 HIRT, M. a kol Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 65

47 Ing. Jaroslav Zikmund. Heroin. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>

adaptovat. Většinou však dochází k hyperaktivitě, rozšíření zorniček, pocení, zvýšení sebevědomí, agresivité a úplné ztrátě koncentrace.⁴⁸

Abstinence, vzhledem ke vzniku psychické závislosti, vyvolává deprese a sebevražedné pokusy.

Smrtelná dávka amfetaminů je od 30 do 500 mg v závislosti na vyvinuté toleranci uživatele, přičemž ke smrti dochází nejčastěji vlivem infarktu, krvácením do mozku nebo přehřátím.⁴⁹

2.3 Fencyklidin a ketamin

Fencyklidin je znám také pod názvem PCP nebo andělský prach. Původně se používala jako anestetikum pro zvířata. Její účinky se liší podle dávky, jakou uživatel užije. V malých dávkách působí jako stimulant na centrální nervovou soustavu, zvyšuje sebevědomí a zároveň vyvolává pocity euforie a uvolnění. Ve středních dávkách se projevuje jako analgetikum a anestetikum. Při vysokých dávkách může uživatel pociťovat podobné stavy jako schizofrenik a také zvýšení tělesné teploty i tepové frekvence, v důsledku čehož může být ohrožen i život uživatele.

Při častějším užívání se mohou dostavovat stavy podobné nočním můrám. V publikacích je možné se dočíst i o přesvědčenosti o nadpřirozených silách uživatelů, kteří v důsledku tohoto přesvědčení útočili na jiné osoby či skákali z velkých výšek.⁵⁰

Ketamin měl své původní užití stejné jako fencyklidin. Účinky lze pociťovat po několik hodin, nicméně z vlivu drogy se uživatel dostává den až dva. Ketamin vyvolává především halucinace a pocity derealizace a depersonalizace. Při chronickém užívání vzniká silná psychická závislost a zhoršuje se paměť.⁵¹

2.4 Opium a morfium

Surové opium je do bíla zabarvená zaschlá šťáva, která se nachází v nezralých makovicích, přičemž morfin se v této šťávě vyskytuje v poměru zhruba jedné desetiny. Velkým nebezpečím těchto drog je, jak rychle se na ně vytvoří závislost. V tomto ohledu je nejnebezpečnějším derivát opia, heroin.⁵²

48 Tamtéž s. 47

49 STREJC, P. Soudní lékařství pro právníky. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckova skripta. s. 60

50 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství II díl. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015-2016. s. 31

51 Tamtéž s. 32

52 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 64

Na heroin vzniká silná závislost, a to jak fyzická, tak psychická. Právě z tohoto důvodu je heroin zvlášť nebezpečný, neboť uživatel heroinu se nedlouho po odeznění účinků drogy nedovede soustředit na nic jiného než na získání a následnou aplikaci další dávky. V rámci adaptace těla na návykovou látku se zvyšuje i tolerance, jež však při abstinenci rychle klesá, a proto dříve běžná dávka bývá smrtelná.

V případě intoxikace heroinem dochází k silnému pocitu euforie, lhostejnosti, relaxace a útlumu s celkovým snížením duševní aktivity, jakož i zpomalení motoriky. Zřídka může dojít i k halucinacím. Nezřídka se objevuje i rozladěnost, a to především u žen. Co se negativních pocitů týče, bývá prvním příznakem intoxikace nevolnost, hučení v uších, pocit tepla v obličeji a svědění po celém těle.

Z fyziologického hlediska dochází k zúžení zornic a změlčení dýchání, jež se obzvlášť projevuje před smrtí, k níž dochází v důsledku nedostatečného okysličení krve. Vedle toho při dlouhodobém užívání dochází ke zhoršení funkce střev, což vede k zácpám, zvýšení napětí močového měchýře, jehož důsledkem je zadržování moči.

Abstinenční příznaky mohou být, vzhledem k fyzické závislosti, velice závažné, a dokonce může dojít v rámci selhání organismu až ke smrti, nicméně k běžným odvykacím příznakům patří průjemy, bolesti břicha, neklid a insomnie. U některých jedinců, obzvlášť v případě těžké závislosti bývají příznaky pocení, třes, zvýšená teplota, pokles krevního tlaku, nebo i poruchy řeči.

Při užívání je specifická situace, kdy dlouhodobý uživatel pod vlivem drogy bývá jak po stránce fyzické, tak i psychické v lepším stavu než abstinující osoba, která v systému heroin nemá.⁵³

Obvyklá dávka heroinu bývá 10 mg jeho čisté formy.⁵⁴

2.5 Kokain, kanabinoidy a GHB (kyselina gama hydroxymáselná)

Kokain je alkaloid, který je extrahován z jihoamerické rostliny, Koky pravé. V nižších dávkách dovede stimulovat mozkovou činnost. Při užívání se především u žen zvyšuje libido, což platí i pro druhé pohlaví, nicméně v případě mužů se mohou dostavovat i příznaky impotence.⁵⁵ Vzhledem ke stimulaci mozkové činnosti dochází i k pocitu nadřazenosti, zvýšení výkonnosti a hyperaktivitě, někdy také k agresivitě. Účinky kokainu trvají přibližně

53 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 43 – 44

54 Ing. Jaroslav Zikmund. Heroin. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>

55 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 64

jednu až dvě hodiny, jejich odeznění mohou doprovázet podráždění a deprese. Obecně lze říci, že kokain vyvolává, v rámci svých účinků na psychiku člověka, podobné následky jako metamfetamin.⁵⁶

Při zneužívání kokainu může docházet i k pocitu svědění kůže, který si uživatelé vykládají jako existenci „zvířátek“ nebo „krystalů“ v kůži. Zároveň je možné, aby uživatelé pociťovali poruchu vidění, vnímali záblesky či iluze. Při velmi vysokých dávkách se dostavuje obraz paranoidně halucinatorní psychózy, někdy pouze strach. K odeznění akutní intoxikace dochází za jednu až dvě hodiny. Kokain někdy bývá užíván k potlačení nepříjemných příznaků lidmi, kteří užívají heroin a amfetamin. Občas dochází k prodeji kokainu s amfetaminem či LSD. Smrt nastává při kombinacích s morfinem nebo s barbituráty.

Obvyklá dávka bývá 5 – 20 mg nitrožilně, 100 mg při užívání šňupáním, 200 mg, pokud uživatel látku užívá perorálně. Vznikne-li dlouhodobým užíváním na kokain tolerance, je možné, aby se denní dávka zvýšila až na 5g.⁵⁷

Dlouhodobé užívání bývá spojeno s psychózami, především pak paranoiou, halucinacemi a nechutenstvím. Z fyziologického hlediska dochází také kvůli nechutenství k úbytku váhy a poškození tkání tam, kde se kokain aplikuje.⁵⁸ Především pak může docházet k perforaci nosní přepážky vlivem aplikace šňupáním.⁵⁹

Kanabinoidy se vyskytují v různých druzích konopí, přičemž účinnou látku tvoří delta-9-tetrahydrocannabinol, neboli THC. Drogy obsahující THC bývají nejčastěji užívány kouřením sušených částí rostlin, případně může docházet i ke žvýkání pryskyřice zvané hašiš.

THC způsobuje u uživatelů pocity štěstí a uvolnění, ale i prudké změny ve vyjadřování a přemýšlení. Výjimečně je možné se setkat i s halucinacemi.⁶⁰ Nezřídka doprovází užívání THC nekontrolovatelné a ničím nezpůsobené záchvaty smíchu a poté, co uživatel přestane cítit euforii, dochází ke značné lačnosti po jídle a netečnosti. V horších případech ztrácejí uživatelé pojem o místě a čase, dostavit se mohou i pocity úzkosti či deprese.

Fyziologickými projevy jsou překrvení spojivek, rozšířené zornice, zvýšení tepové frekvence (při menší dávce THC) a krevního tlaku.

56 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 41

57 Ing. Jaroslav Zikmund. Kokain. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>

58 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 41

59 STREJC, P. Soudní lékařství pro právníky. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckova skripta. s. 60

60 HIRT, M. a kol Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 65

V případě dlouhodobého užívání vede k neschopnosti soustředit se, silné psychické apatii i zhoršení krátkodobé paměti.⁶¹

GHB neboli kyselina hydroxymáselná je známá jako „taneční“ droga. Kromě vyvolání euforie a halucinací má také znecitlivující účinky⁶² a nejprve působí v těle podobně jako alkohol. Kromě euforie bývá zmiňován i účinek otevřenosti vůči lidem a pocit zbavení se zábran. Při větší dávce se znecitlivující účinky ještě prohlubují. Velmi vysokými dávkami se uživatel může přivést do kómatu, z něhož ho lze jen těžko probudit. Během této doby také může dojít ke krátkodobé amnézii.⁶³

2.6 Halucinogeny

Halucinogenů je celá řada, nicméně pozornost bude věnována LSD a lysohlávkám.

LSD je syntetická droga, která dovede vyvolat účinky už při velmi malých dávkách a v poměrně krátké době po užití.⁶⁴ LSD vyvolává halucinace, a to jak sluchové, tak zrakové. Uživatel může mít pocit, že předměty, které vidí kolem sebe, mění barvu či tvar, slyší neexistující hlasy, ztrácí pojem o čase, místě či teplotě, případně jsou schopnosti vnímání těchto veličin zkreslené. Všechny tyto účinky připomínají schizofrenii, s níž mají společné také to, že uživatel není schopen rozlišit, co je a co není reálné. Příznačné jsou také pocity odloučení nebo i silné sounáležitosti.

Lysohlávky se nejčastěji užívají ve své sušené podobě. Účinky jsou stejné jako u LSD, nastupují od dvaceti do šedesáti minut po užití a nejsilněji se projevují zhruba po další půl hodině. Efekty vyvolané lysohlávkami trvají přibližně dvě hodiny, po nichž dochází k jejich postupnému slábnutí.

Fyziologickými změnami, které provázejí užívání lysohlávek, jsou rozšíření zorniček, zvýšená tělesná teplota a „husí kůže“.

Dlouhodobé užívání halucinogenů může vést, kromě psychické závislosti, také k trvalým psychickým poruchám, jako jsou například psychózy.⁶⁵

61 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 38

62 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. 66

63 DREHER, J. Psychofarmakoterapie: stručně, jasně, přehledně. 1. vydání. Přeložil Leoš LANDA. Praha: Grada Publishing, 2017, 201 s. s. 166 – 167

64 HIRT, M. a kol. Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 66

65 BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 48 – 50

2.7 Těkavé látky a nízké alifatické uhlovodíky

Těkavé látky jsou oproti ostatním návykovým látkám primárně používány v průmyslu s výjimkou oxidu dusného, jehož se využívá v lékařství. Ostatními těkavými látkami jsou: toluen, benzinové látky a ředidla.

Těkavé látky utlumují centrální nervový systém, poměrně rychle u nich dochází k nástupu účinků, přičemž tyto látky je tělo schopno poměrně rychle odbourávat.

Při aplikaci menších dávek se dostavuje euforický pocit, často také změna chování, neschopnost soustředit se, ospalost a zpomalení reakcí. Uživatelé bývají roztržití, ztrácejí schopnost souvisle mluvit a mohou zažít pocit nezranitelnosti, dezorientaci, a dokonce i halucinace. Příznačná je i zarudlost v obličeji.

Ve větších dávkách se může dostavit kóma, křeče, případně i smrt v souvislosti se srdeční zástavou nebo oslabením nervového systému.

V případě oxidu dusného se dostavuje účinek do několika málo vteřin. Uživatelé pocítují povznášející pocit, který trvá přibližně tři minuty a zcela vymizí do pěti minut. Oproti ostatním těkavým látkám oxid dusný nezpůsobuje útlum dechu a srdeční činnosti či bezvědomí a následné udušení. Dlouhodobým vdechováním dochází ke zhoršení psychomotoriky, zpracovávání informací, učení a paměti.⁶⁶

Dlouhodobé užívání těkavých látek, především pak toluenu vede ke vzniku psychické závislosti a řadě nepříznivých účinků, k nimž patří poškození jater, ledvin či poruchy periferních nervů, poškozen bývá i mozek.⁶⁷

Nízké alifatické uhlovodíky jsou stejně jako toluen používány v první řadě jako náplně do zapalovačů a plynových bomb. Při jejich užívání jakožto návykových látek dochází k narkotickým a dusivým účinkům, jakož i k halucinacím, které se však dostavují přímo úměrně k počtu atomů uhlíku v řetězci, tedy čím vyšší počet, tím nižší halucinogenní účinky.

⁶⁸

66 Tamtéž. s. 50 – 51

67 HIRT, M. a kol Soudní lékařství. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. s. 66

68 Tamtéž. s. 66 - 67

2.8 Nové syntetické drogy

Jedná se o nové typy drog, které se snaží jejich výrobci vyrobit především z toho důvodu, aby obešli stávající legislativu. Zároveň, vzhledem k pravidlu nabídky a poptávky, je po takovýchto drogách poptávka mezi uživateli, kteří hledají nové a nevyzkoušené drogy.⁶⁹

2.8.1 Fenyletylaminy

Jedná se o látky, které se nachází v rostlinách a v neposlední řadě je lze najít i v lidském těle, z čehož plyne, že samy o sobě nezpůsobují psychotropní účinky. Tyto látky jsou nejčastěji psychostimulátory.⁷⁰

MBDB

Oproti látce MDMA, neboli extázi, nemá tak silné účinky, zároveň tyto účinky, které nastávají při užití od 100 do 200 mg, nejsou tolik toxické. Pokud látka není testována v laboratoři, není zjistitelná.⁷¹

PMA a PMMA

U těchto látek je příznačná relativně dlouhá doba dostavení se požadovaného vlivu. Tato doba se pohybuje v rozmezí tři čtvrtě hodiny až dvou hodin. Z toho důvodu dochází často k předávkováním, neboť bývají uživateli považovány za extázi. V kombinaci s jinými návykovými látkami, které ovlivňují vyplavování serotoninu, často dochází ke smrti vlivem přehřátí, kdy se teplota uživatele může pohybovat v rozmezí 41° – 46° C.⁷²

MTA

V případě požití 4 – MTA se u většiny uživatelů dostavují negativní prožitky. Tato látka bývá užívána především z toho důvodu, že má silnější účinky než extáze (detailněji jsou účinky extáze rozebrány v kapitole 2.2).⁷³

2C – B, 2C – I

69 PÁLENÍČEK, T., KUBŮ P. a MRAVČÍK V. Nové syntetické drogy: charakteristika a hlavní rizika. Praha: Úřad vlády České republiky, 2004. Monografie, no. 4. s. 16 – 17

70 Tamtéž s. 18

71 Tamtéž

72 Tamtéž s. 19

73 Tamtéž

Původně se jednalo o lék na zvýšení potence a snížení sexuální frigidity. U toxikomanů získala na popularitě díky tomu, že prodlužuje účinky extáze. V menších dávkách má spíše negativní účinky spočívající ve zvracení či nevolnosti. Od středních až vyšších dávek se už objevují psychedelické efekty, včetně silných halucinací.⁷⁴

2C – T – 7, 2C – T – 2

Tyto syntetické drogy jsou charakteristické především dvěma vlastnostmi. Jednak k účinku dochází po relativně dlouhé době, od jedné hodiny do dvou po požití, a jednak dlouhým trváním těchto účinků. Tyto účinky se mohou zbytkově objevovat až šestnáct hodin po užití. Jedná se především o halucinogenní efekty, které nepostihují jen zrak a sluch, ale všechny smysly. Při větších dávkách se mohou dostavit i pocity paniky, z fyziologických znaků pak zvýšení krevního tlaku, srdečního tepu, jakož i křeče či kóma.⁷⁵

DOM, DOB

Tyto drogy jsou synteticky vyrobené z derivátů amfetaminu. Mají vysokou účinnost, kdy se účinky, především halucinace, mohou dostavit již při dávce 1 mg. Zároveň se však tyto účinky dostavují až po velmi dlouhé době, konkrétně do 3 hodin, a mohou trvat až 30 hodin. Při předávkování dokonce i několik dní.⁷⁶

2.8.2 Tryptaminy

DMT, 5 – MeO – DMT

Tyto drogy se objevují v přírodě, a to konkrétně v jedu některých obojživelníků. Mají silné halucinogenní účinky, které však netrávají příliš dlouho, většinou k jejich vymizení dojde po třiceti minutách. Při nadužívání je smrt spíše výjimečná, nicméně vedlejší účinky, které vyvolávají, např. úzkost, mohou u uživatelů trvat i několik let.⁷⁷

AMT, 5 – MeO – AMT

Jedná se o silné halucinogeny a psychostimulační drogy s dlouhotrvajícími účinky v rozmezí 12 – 18 hodin. Vysoké dávky se projevují řadou vedlejších účinků, mezi které patří i extrémní bolesti hlavy.⁷⁸

74 Tamtéž s. 20

75 Tamtéž s. 21

76 Tamtéž

77 Tamtéž s. 23

78 Tamtéž

DIPT, 5 – MeO – DIPT

Tyto látky mají stejně jako všechny v této skupině, silné halucinogenní účinky. Typická je pro ně navíc i silná stimulace smyslů, především pak sluchu, přičemž účinky se projevují nejčastěji po dobu od čtyř do osmi hodin.⁷⁹

2.9 Alkohol

Alkohol je jedna z nejčastěji užívaných návykových látek, kterou lze zařadit mezi hypnotika a ve vysokých dávkách i mezi narkotika. V případě ovlivnění alkoholem rozlišujeme podnapilost, mírnou opilost, střední opilost a těžkou opilost.

K podnapilosti dochází tehdy, když se v organismu nachází 0,50 – 0,99 g alkoholu na 1 kg hmotnosti. Během podnapilosti jsou jen mírně narušeny nervové a především motorické funkce.

K mírné opilosti dochází v případě, kdy se v organismu vyskytuje 1,00 – 1,49 g alkoholu na 1 kg hmotnosti. Mírná opilost se už projevuje viditelněji. Uživatel pocítuje euforii, trpí mnohmluvností, dostavuje se i vzrušení až zvýšená agresivita. Kvůli smyslovému oslabení sluchu se poživatelé projevují i hlučněji než obvykle, zrak bývá také postižen, kvůli čemuž se oslabuje schopnost prostorového vidění. Příznačná je i nešikovnost, neboť dochází k narušení rovnovážného ústrojí.

Při středním stupni opilosti má uživatel v těle 1,50 – 2,49 g alkoholu na 1 kg hmotnosti. Střední stupeň opilosti doprovází značné snížení koncentrace, výrazné celkové zpomalení, nesrozumitelnost řeči a vrávorání.

Těžká opilost nastává v případech, kdy se v těle uživatele nachází 2,50 – 3,49 g alkoholu na 1 kg hmotnosti. Těžký stupeň opilosti představuje ztrátu orientace v čase a místě, neschopnost chůze bez pomoci, jejímž důsledkem jsou časté pády, nezřídka dochází i k apnoickým pauzám.

V případě, že se uživatel alkoholu přivede do nejtěžšího stavu opilosti, tedy pokud bude mít v organismu více než 3,5 g alkoholu na 1 kg hmotnosti, může dojít k ohrožení života intoxikací. Takto opilý člověk často upadá do bezvědomí.

⁷⁹ Tamtéž

Tolerance vůči alkoholu závisí na návyku v požívání alkoholu, lze říci, že čím častěji daný jedinec pije, tím lépe je jeho organismus schopen zpracovat alkohol. Nicméně to neplatí pro dlouhodobé uživatele, neboť v případě chronické závislosti tolerance na alkohol klesá.⁸⁰

Odbourávání alkoholu závisí na pohlaví uživatele, neboť rychleji odbourávají alkohol muži. Obecně však platí pravidlo, že lidský organismus odbourává alkohol stejnou rychlostí, a to v rozmezí mezi 0,12 – 0,2 g na kilogram hmotnosti za hodinu.⁸¹

2.10 Posuzování přičetnosti při užívání návykových látek

V rovině trestněprávní dochází při zneužívání drog nejčastěji k trestným činům proti majetku, a to v období, kdy uživatel shání prostředky pro další dávku. Tyto trestné činy bývají plánované, a to ve snaze, aby pachatel nebyl dopaden. Pachatelé trestných činů při užívání návykových látek často vyčkávají na správnou chvíli a není proto možné tvrdit, že by ovládací schopnost nebyla zachována, možné je nanejvýše tvrzení, že je jen snížena, především pak v případech těžké závislosti, při níž dochází ke změnám osobnosti pachatele. Pachatel se totiž v době páchaní snaží vyhnout abstinenčním příznakům, a to tím, že si shání prostředky pro koupi další dávky drogy. Vzhledem k tomu, že si pachatel může vybrat mezi možnostmi vyhledáním lékařské pomoci nebo nelegálním ziskem finančních prostředků, je celkem nesporné, že schopnosti ovládací zachovány jsou a pachatel si uvědomuje, co činí, a své jednání ovládá.

Roli při posuzování přičetnosti bude také nepochybně hrát to, zda pachatel trestného činu je dlouhodobým uživatelem návykové látky, a tedy zda mohl očekávat nepříznivé chování, nebo zda se jednalo o ojedinělé užití, kdy pachatel účinky drogy nemohl předvídat.⁸²

2.11 Detekční doby drog v biologickém materiálu

Detekční doby drog v biologickém materiálu autor uvádí v příloze č. 1.

80 STREJC, P. Soudní lékařství pro právníky. Praha: C.H Beck, 2000. Beckova skripta.. s. 62 - 63

81 KALINA, K. a kol. Klinická adiktologie. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché. s. 52

82 PAVLOVSKÝ, P. Soudní psychiatrie a psychologie. 4., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2012. Psyché. s. 68 - 74

3. Trestná činnost spáchaná v souvislosti se zneužíváním návykových látek – vybrané trestné činy

Je zcela jasné, že v rámci zneužívání návykových látek je možné spáchat trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, proti majetku, jakož i trestné činy obecně nebezpečné či proti pořádku ve věcech veřejných, přičemž tento výčet rozhodně autor nevyčerpá. Jak je patrné, v souvislosti se zneužíváním návykových látek je možné spáchat téměř jakýkoli trestný čin. Autor si je tohoto vědom a vzhledem k tomu, že na vymezení všech trestných činů souvisejících se zneužíváním návykových látek není v diplomové práci prostor, neboť v případě pojednání o všech trestných činech by diplomová práce mnohanásobně překročila požadovanou délku, rozhodl se vybrat tzv. drogové trestné činy. Řeč bude konkrétně o trestném činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, trestném činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle § 284 TZ, nedovoleném pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ, výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, jedy nebo prekursoru podle § 286 TZ, trestném činu šíření toxikomanie podle § 287 TZ.

V kapitole 3 budou výše uvedené trestné činy podle paragrafů 283 – 287 TZ podrobně rozebrány se zřetelem na znaky skutkové podstaty, včetně účastenství a spolupachatelství, vývojových stadií, a kvalifikovaných skutkových podstat.

3.1 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ

(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,

- c) *spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo*
 - d) *spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.*
- (4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,*
- a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,*
 - b) *spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
 - c) *spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*
- (5) *Příprava je trestná.⁸³*

3.1.1 Objekt

Co se objektu týče, je jím ochrana společnosti a lidí před ohrožením, ke kterému může dojít kvůli neprofesionálnímu a nekontrolovanému nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jedy a prekursory.⁸⁴

3.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v jednání pachatele, který neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo pro jiného přechovává omamné či psychotropní látky, prekursory nebo jedy, případně přípravky, které omamnou anebo psychotropní látku obsahují.⁸⁵

3.1.2.1 Neoprávněná výroba, dovoz, vývoz, průvoz, nabídnutí, zprostředkování, přechovávání, a jiné opatření

Na základě logického výkladu můžeme dojít k závěru, že výroba, vývoz, průvoz, přechovávání a jiné opatření jsou činnosti, které může pachatel dělat jak pro sebe, tak pro jiného. Oproti tomu nabídnout, prodat nebo zprostředkovat drogu může pachatel jen někomu jinému.⁸⁶

Neoprávněnou výrobou se myslí kromě průmyslové výroby také řemeslná výroba či jiné vytvoření či zhotovení omamné nebo psychotropní látky, prekursoru, jedu nebo jiného přípravku, který obsahuje tyto látky. Přitom jde o jakoukoli činnost kromě pěstování rostlin. Výjimkou je produkce umožňující získání zmíněných látek. Tato produkce přitom však musí zahrnovat čištění a přeměnu zmíněných látek v látky nové. Není přitom podstatné, zda šlo o výrobu pro vlastní potřebu či nikoliv.⁸⁷

⁸³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

⁸⁴ VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1025

⁸⁵ JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 762

⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016. s. 818

⁸⁷ SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení. Sv. 65. Praha: Justiční akademie ČR, 2003. Příručky ministerstva spravedlnosti České republiky. s. 55

Dovoz je činnost spočívající v tranzitu z jedné země do tuzemska. Vývozem se naopak myslí přepravení omamných a psychotropních látek či prekursorů z Česka do jiné země, zatímco při průvozu je Česká republika územím, přes nějž je nutné látku převézt z jednoho státu do druhého.

Nabídnutí je jednání pachatele, který se snaží v druhé osobě vzbudit zájem k získání omamné či psychotropní látky, prekursoru či jedu. Pro vznik trestní odpovědnosti postačí, pokud k nabízení došlo pouze jedenkrát, zároveň je nepodstatné, zda nabídka byla přijata či komu bylo nabízeno.⁸⁸

Zprostředkování je taková činnost pachatele, jenž s omamnou nebo psychotropní látkou nemusí a zpravidla ani nebývá přímo ve styku, nicméně hraje roli mezičlánku mezi dodavatelem a odběratelem.⁸⁹

Prodávání je jednorázová nebo opakující se činnost, při níž prodávající předá drogu kupujícímu. Následný další prodej přitom není nijak vyloučen.

Pod pojmem **přechovávání** je myšlena jakákoli držba, při níž není nutné, aby daná látka byla přímo v moci uživatele, může být schovaná či uložena někde jinde. Doba trvání přechovávání nehraje roli při posuzování formálních znaků, ale může hrát roli při zhodnocení závažnosti trestného činu.⁹⁰

3.1.3 Subjekt

Subjektem může být jak právnická, tak fyzická osoba, jak plyne z § 7 ZOTOPO.

3.1.4 Subjektivní stránka

Z pohledu subjektivní stránky je tento trestný čin možné spáchat jen úmyslně, přičemž vzhledem ke své ohrožovací povaze bude postačovat k jeho dokonání již samotné vyrobení, dovezení, převezení, nabídnutí, zprostředkování, prodání nebo opatření jinému nebo přechovávání pro jiného za předpokladu, že takové jednání bylo učiněno neoprávněně.⁹¹

3.1.5 Protiprávnost

Protiprávnost spočívá v tom, že pachatel není držitelem příslušného oprávnění vydaného Ministerstvem zdravotnictví ČR k zacházení s návykovými látkami podle zákona o

88 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 764

89 ŽATECKÁ, E. Trestní právo hmotné a procesní – zvláštní část: multimediální učební text. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, právnická fakulta, 2014. Edice Učebnice Právnické fakulty MU, sv. č. 514. s. 46

90 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 765

91 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

návykových látkách a přes to s návykovými látkami, u kterých zákon o návykových látkách stanoví povinnost mít k jejich zacházení oprávnění, jakýmkoli způsobem zachází a zároveň nenakládá s látkami zmíněnými v příloze č. 1, 2, 5, 6 a 7 SNL, kdy k těmto látkám povolení není třeba.⁹²

Co se okolností vylučujících protiprávnost týče, vzhledem ke znění skutkové podstaty je sice možné, aby mohla nastat okolnost vylučující protiprávnost, nicméně by se jednalo o případy natolik sporadické, že by bylo zbytečné se jim věnovat.

3.1.6 Účastenství a spolupachatelství

Co se účastenství týče, je možné spáchat tento trestný čin ve všech jeho formách. Je přitom celkem jednoduché si představit úlohu organizátora, který přesně rozdělí role výrobce, dovozce či obchodníka mezi jednotlivé subjekty, návodce nebádajícího jinou osobu vzdělanou v oblasti chemie k výrobě nebo pomocníka, jenž pomůže psychotropní nebo omamnou látku dovézt nebo přechovat, např. tím, že poskytne auto nebo skladovací prostory.

Podobně na tom bude i spolupachatelství a nepřímé pachatelství, kdy bude pro trestně odpovědnou osobu vyrábět omamné nebo psychotropní látky osoba mladší 15 let.

3.1.7 Vývojová stadia

K pokusu dojde tehdy, bude-li jednání směřovat bezprostředně k dokonání trestného činu. O pokus se bude jednat v takových případech, bude-li např. pachatel pěstovat rostlinu, která již sama o sobě je návykovou látkou, aby ji následně zpracoval, k čemuž však už nedojde.⁹³

Vzhledem k tomu, že příprava je trestná v případě, kdy jde o přípravu ke zvlášť závažnému zločinu a kde to zákon stanoví, bude trestná jen tehdy, půjde-li o případy, kdy směřuje k naplnění některé kvalifikované skutkové podstaty v odstavcích 2, 3 a 4.⁹⁴

3.1.8 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odst. 2

V odstavci 2 jsou stanoveny kvalifikované skutkové podstaty vůči odstavci 1. V písmenech a), b), c) a d) jsou uvedeny důvody, které jsou uvedené níže, kdy je možné zvýšit hranici trestní sazby.

92 Srov. § 4 a 8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů

93 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006

94 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2300

3.1.8.1 Spáchání trestného činu jako člen organizované skupiny

Pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle písmene a) je zapotřebí, aby daný trestný čin spáchal pachatel jako člen organizované skupiny. Organizovaná skupina je sdružení více osob, v němž lze spatřovat určité rozdělení úloh a úkolů mezi jednotlivé členy, přičemž se jejich činnost projevuje plánovitostí a koordinovaností, čímž dochází ke snazšímu páchání trestného činu a zvyšuje se i pravděpodobnost dosažení cíle, který si skupina stanovila.⁹⁵

Není podstatné, zda skupina páchala trestný čin opakovaně či zda se jednalo pouze o ojedinělou činnost, ani samostatné sdružení nemusí mít dlouhodobý charakter. Samotná formálnost, např. zda si členové mezi sebou vytvořili jakousi zakládací smlouvu či jinak své členství ve skupině podmínili, taktéž nehraje roli. Postačí, pokud se pachatel jen přidá. Členem také nemusí být jen osoba fyzická, může jím být i osoba právnická.⁹⁶ Podstatnou náležitostí však je, aby se jednalo o skupinu alespoň tří trestně odpovědných osob.⁹⁷ Zároveň je nutné, aby pachatel byl určitým způsobem začleněn do struktury organizované skupiny. Samotné napojení na ni není postačující. Zjištění totožnosti jednotlivých členů také není podstatné. Důležité je zjištění, že skutečně došlo ke spolupráci při páchání trestného činu alespoň mezi třemi osobami s rozdělenými úlohami a úkoly mezi jednotlivé členy, jejichž činnost se projevuje plánovitostí a koordinovaností.⁹⁸

3.1.8.2 Recidiva

Recidiva je přitěžující okolnost podle § 42 písmene p) TZ. V případě spáchání trestného činu podle § 283 TZ se však jedná o zvláštní kvalifikovanou podstatu, pokud byl pachatel za spáchání téhož trestného činu v uplynulých třech letech odsouzen a potrestán, přičemž trestní odpovědnost je vázána na ono odsouzení a potrestání, které však nemusí spočívat v trestu odnětí svobody.⁹⁹

Bude tedy hrát roli, zda došlo k právní moci odsouzení a potrestání pachatele a kdy došlo ke spáchání nového trestného činu nedovolené výroby a jinému nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Není přitom podstatné, v jakém stadiu trestný čin skončil.¹⁰⁰

95 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 5. 1976, sp. zn. 4 To 13/76

96 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2310

97 Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85

98 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

99 JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 6. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 410

100 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2310 – 2311

Zároveň je však v souvislosti s tím nutné zmínit i usnesení Nejvyššího soudu ČR v této věci, který konstatoval následující: *Jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku je nutno posoudit čin pachatele i tehdy, byl-li až v průběhu jednání páchaného po určitou dobu a vykazujícího znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku pravomocně odsouzen za trestný čin podle § 283 trestního zákoníku, jehož se dopustil jiným skutkem. Pro naplnění tohoto kvalifikačního znaku je rozhodný stav v době, kdy bylo dokončeno jednání, jímž byl čin spáchán, nikoliv, kdy bylo takové jednání započato.*¹⁰¹ Jak je tedy patrné, jako recidiva se posoudí i situace, kdy je pachatel odsouzen za jiný čin naplňující znaky tohoto trestného činu, jehož se dopustil jiným skutkem. Přitom podstatný je stav v době, kdy pachatel jednání, jímž čin spáchal, dokoná. Ne moment, kdy s jednáním započal.

3.1.8.3 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve značném rozsahu

V případě této kvalifikované skutkové podstaty nelze použít výkladové pravidlo v § 138 TZ, neboť se v tomto ohledu nejedná o peněžní prostředky.¹⁰² Při posuzování, jaké množství je značné bude nutné vzít v potaz omamnou a psychotropní látku jako takovou, kdy stejné množství jedné drogy by bylo vzhledem ke své nebezpečnosti ve značném nepoměru vůči stejnému množství drogy jiné. Proto bude vždy třeba stanovit hranici individuálně. Při posuzování přitom nebude brán zřetel nejen na množství nalezené omamné a psychotropní látky u pachatele, ale také na další okolnosti, k nimž bude patřit také množství peněz, které by bylo možné za takto vyráběné či distribuované látky utržit, doba, během níž pachatel s těmito látkami pachatel neoprávněně nakládal, případně pro koho byly tyto látky určeny. Zároveň by se měly vzít v potaz i jiné skutečnosti, jakými může být i způsob nakládání či intenzita újmy.

¹⁰³

V případě určení značného rozsahu se pak bude vycházet z pravidel stanovených usnesením Nejvyššího soudu ČR. Pro přehlednost autor uvádí i jiné hodnoty, neboť bez nich by bylo celé stanovení poměrně nesrozumitelné:

Větším rozsahem je desetinásobek množství většího než malého. Značným rozsahem je desetinásobek takto určeného většího rozsahu a velkým rozsahem je desetinásobek určeného

101 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012

102 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

103 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010

značného rozsahu.¹⁰⁴ Přitom zmíněné hodnoty se vždy vztahují k množství většímu než malému, které jsou orientačně uvedeny v příloze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR.¹⁰⁵

3.1.8.4 Spáchání trestného činu ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let

Jak bylo zmíněno výše, posuzování rozsahu bude záležet vždy na uvážení soudu, kdy se nebude hodnotit jen množství, ale i další skutečnosti. V kvalifikovaných skutkových podstatách se přitom mění i množství, které je nutné pro vznik trestní odpovědnosti. Zatímco v písmenu c) se píše o značném množství, v případě písmene d) se jedná o větší rozsah vůči dítěti nebo množství větší než malé vůči dítěti mladšímu patnácti let. Při posuzování, zda šlo o dítě, není podstatné, zda pachatel znal věk dítěte, ten znát nemusí. Pokud ale bude z okolností zjevné, že mohl předpokládat, že se jednalo o dítě, a to například na základě jeho fyzické vyspělosti, vzhledu, způsobu chování a vyjadřování, jakož i studia na určité škole, naplní tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu.¹⁰⁶

Při určování množství většího než malého je třeba vycházet ze stanoviska Nejvyššího soudu ČR, v němž bylo stanoveno, že za množství větší než malé *je třeba obecně považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně - podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek - převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta*. V případě jedů se za množství větší než malé považuje takové množství jedu, *kteřé na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví*.¹⁰⁷ Stanovisku je však třeba vytknout fakt, že nijak nedefinuje běžnou dávku, a ani obvyklého konzumenta. Nicméně je třeba říci, že něco takového vlastně ani určit nelze. Proto je také poněkud zvláštní, že Nejvyšší soud ČR vůbec takové výrazy použil.

Trestní zákoník nijak blíže nedefinuje větší rozsah, a proto stejně, jako tomu bylo v případech podle písmene c), bude nutné vzít v potaz při zkoumání nejen množství omamné či psychotropní látky anebo jedu, ale i jiné skutečnosti. Přitom se bude vycházet z principu, že větším rozsahem bude desetinasobek množství většího než malého.

104 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012

105 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

106 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

107 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

Jak plyne z dikce zákona, ke vzniku trestní odpovědnosti postačí, aby byl trestný čin spáchán jen vůči jednomu dítěti, přičemž obdržení takové látky dítětem bude hrát roli při stanovení rozsahu. Obzvláště pak bude rozsah větší, budou-li omamné a psychotropní látky či jedy dětmi užívány a projeví-li se na nich jejich negativní účinky. V takových případech bude pro vymezení většího rozsahu stačit, pokud bude jejich množství menší než v případech, kdy se takové následky neprojeví.¹⁰⁸

3.1.9 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3

V odstavci 3 jsou stanoveny kvalifikované skutkové podstaty vůči odstavci 1. V písmenech a), b), c) a d) v odst. 3 jsou stanoveny důvody, které jsou uvedené níže, kdy je možné zvýšit hranici trestní sazby.

3.1.9.1 Způsobení těžké újmy na zdraví

Těžkou újmu na zdraví definuje § 122 odst. 2 TZ jakožto vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění a následně v písmenech a) až i) stanoví, co se za daných podmínek myslí těžkou újmou na zdraví. Přitom je však bezpodmínečně nutné, aby mezi způsobením těžké újmy na zdraví a trestným činem existoval kauzální nexus. K této újmě může dojít jak úmyslně, tak nedbalostně.¹⁰⁹

3.1.9.2 Spáchání v úmyslu získat pro sebe nebo jiného značný prospěch

Z dikce § 138 odst. 1 a 2 TZ plyne, že značným prospěchem se myslí prospěch ve výši minimálně 500.000,- Kč. Není přitom podstatné, zda tento značný prospěch byl získán pro sebe či pro někoho jiného.

Jak plyne ze znění písmene b), pro vznik trestní odpovědnosti je nutný úmysl.¹¹⁰

Zvláštní povahu má tento trestný čin dle názoru autora v případě, kdy k jeho spáchání dochází formou nákupu a prodeje. Dle judikatury Nejvyššího soudu ČR je totiž nutné, aby při posuzování otázky, zda pachatel získal činem značný prospěch či nikoli, bylo od částky, za niž omamné a psychotropní látky nebo jedy prodal, odečtena částka, za niž tyto látky nakoupil.¹¹¹

108 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

109 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2316

110 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

111 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005

3.1.9.3 Spáchání činu ve velkém rozsahu

Posuzování, kdy půjde o velký rozsah, bude opět značně individuální. Bude se totiž zkoumat nejen množství, ale i jiné skutečnosti, a to podobně, jak je to zmíněno výše. Nicméně spáchání ve velkém rozsahu je na základě množství nejzávažnější. Podobně by se tak mělo přistupovat i vzhledem k ostatním skutečnostem, které budou také posuzovány, především co do jejich závažnosti, kdy primárně půjde o posuzování kvality drog a okruhu lidí, jemuž byly určeny.

Co se zavinění v tomto případě týče, postačí nedbalost.¹¹²

3.1.9.4 Spáchání činu ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let

Důvod vzniku této kvalifikované skutkové podstaty je nasnadě, a to je ochrana dětí mladších patnácti let, které jsou obzvláště zranitelné a ovlivnitelné.

Stejně jako ve všech ostatních případech se bude posuzovat nejen množství, ale i jiné skutečnosti. Přitom se opět bude počítat s desetinásobkem jednotlivých množství (viz kapitolu 3.1.8.3). Do hodnocení se přitom zcela jistě musí promítnout i věk dítěte, přičemž, jak plyne ze znění písmene d), bude opět stačit, dopustí-li se takového trestného činu jen na jednom dítěti.¹¹³

3. 1. 10 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 4

V odstavci 4 jsou stanoveny kvalifikované skutkové podstaty vůči odstavci 1. V písmenech a), b), a c) jsou stanoveny důvody, které jsou uvedené níže, kdy je možné zvýšit hranici trestní sazby.

3.1.10.1 Způsobení těžké újmy na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt

Způsobení těžké újmy na zdraví je definováno v § 122 odst. 2 TZ¹¹⁴, přičemž k tomu, aby pachatel mohl být zpřísněn trest, musí svým jednáním způsobit těžkou újmu na zdraví alespoň dvěma osobám, případně způsobení smrti, a to v příčinné souvislosti s některým jednáním, které naplňuje znaky trestného činu podle § 283 odst. 1 TZ. Újmu na zdraví je přitom možné způsobit jak úmyslně, tak nedbalostně.

112 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2316 – 2317

113 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

114 Blíže srov. kapitolu 3.2.9.1

V případě způsobení smrti, nemusí jít pro posouzení na základě odstavce 4 písm. a) o smrt alespoň dvou osob. Postačí, pokud dojde ke smrti jen jedné osoby.¹¹⁵

3.1.10.2 Spáchání v úmyslu získat pro sebe prospěch velkého rozsahu

Prospěch velkého rozsahu definuje § 138 odst. 1 ve spojení s odstavcem 2 TZ, kdy jde o případy, během nichž pachatel pro sebe nebo pro jiného získá prospěch ve výši nejméně 5.000.000,- Kč. Co se zavinění týče, tak jediná možná forma je úmysl, jak plyne ze znění. Přitom úmysl postačí v případech, kdy jde o úmysl získat prospěch, samotný zisk prospěchu není nutný.¹¹⁶

Je jasné, že při posuzování prospěchu bude také rozhodovat množství omamných a psychotropních látek, s nimiž pachatel nakládal.

3.1.10.3 Spáchání ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech

Organizovaná skupina a judikatura jí se týkající byla zmíněna v kapitole 3.1.8.1. Při posuzování, zda půjde o kvalifikaci podle odstavce 2 písm. a) nebo podle odstavce 4 písm. c) tedy půjde především o to, zda organizovaná skupina fungovala v rámci území jednoho státu nebo zda vyvíjela svou činnost i přeshraničně. Vzhledem k mnohem větší nebezpečnosti a celkově závažnějším možnostem páchaní trestné činnosti, která překračuje hranice jednoho státu, je nutné, aby taková činnost byla postihována mnohem přísněji.

V rámci postihování této činnosti je třeba zmínit i fakt, že je lhostejné, zda jedním ze států, kde ke spáchání tohoto trestného činu došlo, byla ČR. Nebude ani nutné, aby daná skupina působila na území ČR. Podstatné přitom bude, aby pachatel byl s organizovanou skupinou ve spojení,¹¹⁷ což znamená, že pachatel nemusí být přímo členem skupiny, jak plyne ze znění, kdy zákonodárce použil pojem „ve spojení“. Postačí, pokud byl se skupinou v jakémkoli kontaktu. Nicméně je nutné, aby jednání mělo mezinárodní charakter, jenž nesmí být jen marginální.¹¹⁸

3.2 Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 TZ

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

115 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2319

116 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2860

117 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 794/2004

118 Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 55/2005

(2) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*

(3) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*

(4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.¹¹⁹*

3.2.1 Objekt

Objekt spočívá v zájmu na ochraně společnosti a lidí v případech, kdy hrozí nebezpečí z nekontrolovaného nakládání s omamnými látkami a prekursory.^{120, 121, 122} Na druhou stranu je tu i názor odlišný, dle něhož je objektem především ochrana života a zdraví lidí a společenské vztahy, které jsou narušované nekontrolovaným užíváním omamných a psychotropních látek.¹²³

Autor se spíše přiklání k názoru prvnímu, neboť dle jeho názoru zdraví lidí a společenské vztahy nejsou jediné hodnoty, které je v tomto případě třeba chránit trestním právem a na které trestný čin útočí.

3.2.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v takovém jednání, kdy pachatel neoprávněně a pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí nebo pryskyřici z konopí či psychotropní látku obsahující THC.¹²⁴

3.2.2.1 Neoprávněně přechovávání pro vlastní potřebu

K přechovávání pro vlastní potřebu dochází v případech, kdy pachatel látku neoprávněně drží, a to jakýmkoli způsobem. Přitom není nutné, aby pachatel měl danou látku přímo u sebe, ale je podstatné, že ji má ve své moci.¹²⁵ Nezáleží ani na délce doby, po kterou pachatel látku neoprávněně přechovával. Podstatný tedy bude moment, kdy pachatel započne s držením omamné nebo psychotropní látky v množství větším než malém v úmyslu ji přechovávat pro vlastní potřebu.¹²⁶

119 Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

120 VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1033

121 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 762

122 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016. s. 816

123 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2332

124 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 766

125 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

126 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2881

V rámci přechovávání pro vlastní potřebu je třeba zmínit již dříve zmiňované stanovisko Nejvyššího soudu ČR, který se v rámci této problematiky vyjádřil i k tomuto trestnému činu. Především však zmínil i slovní spojení „spotřební držba“, které je v rámci spáchání tohoto trestného činu podstatné: *Přechováním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou, byť by šlo o množství jinak naplňující znak množství větší než malé.*¹²⁷

Nejvyšší soud tak vyslovil souhlas s některými autory, dle jejichž názoru není možné, aby pachatel spáchal tento trestný čin v případě, kdy si danou látku osoba již aplikovala, neboť pokud by se tak dělo, nejednalo by se o postihování samotného přechovávání, ale užívání.¹²⁸

Problém může nastat v případě, kdy pachatel dávku rovnou aplikuje a toto množství drogy bude přesahovat množství větší než malé, které bylo orientačně stanoveno ve výše zmíněném stanovisku. Přestože se na první pohled může zdát, že při aplikaci dávky v množství větším než malém by si mohl uživatel přivodit smrt, nemusí tomu tak být vždy. Je totiž možné, aby osoba závislá běžně užívala dávku překračující až stonásobně obvyklou dávku.¹²⁹ K tomu víc v následující kapitole.

3.2.2.2 Množství větší než malé

Slovní spojení „množství větší než malé“ má v rámci své definice bohatou historii. Nejprve se do českého právního řádu dostalo novelou trestního zákona č. 112/1998 Sb. V rámci této novely se objevovaly dva přístupy zabývající se správním vymezením množství většího než malého u návykových látek. Tím prvním přístupem bylo vymezení pro každou návykovou látku individuálně na základě konkrétních okolností případu. Druhým přístupem bylo vymezení této hranice pro jednotlivé omamné a psychotropní látky obecně bez ohledu na konkrétní případ. Nakonec převážilo obecné vymezení, přičemž k prvnímu určení hranice množství většího než malého došlo závazným pokynem policejního prezidenta č. 39/1998 ze dne 9. 12. 1998. Přestože však toto určení nebylo pro soudy závazné, řídily se jím. Do určení

127 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

128 Srov. Kloučková S., Hodnocení znaků skutkové podstaty trestného činu přechovávání drog pro vlastní potřebu

podle § 187a trestního zákona. Právní rozhledy, 2000, č. 6, str. 242

129 VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P. Větší než malé množství nejistoty. Trestněprávní revue. 2017, č. 2, s. 36

množství většího než malého se také zapojil Nejvyšší soud ČR několika svými rozhodnutími.^{130, 131} K podstatné změně došlo až v roce 2010, kdy na základě zmocňovacího ustanovení § 289 odst. 2 TZ mělo být množství větší než malé určeno nařízením vlády.¹³² K tomu také došlo, nicméně toto nařízení,¹³³ jakož i zmocňovací ustanovení v trestním zákoníku bylo zrušeno Ústavním soudem,¹³⁴ který však toto nařízení zrušil jen zčásti. Zbylá část nařízení, zabývající se jedy, zůstalo beze změny. Lze tedy očekávat, že v případě, kdy pachatel spáchá trestný čin právě v souvislosti s přechováváním jedu pro vlastní potřebu v množství větším než malém, dojde na ústavní stížnost, která pravděpodobně zruší toto nařízení zcela.

Přítom podíváme-li se do zahraniční úpravy, tak ta pro vymezení množství většího než malého, potažmo hraničního množství používá formu podzákoného právního předpisu.¹³⁵

Následně podal definici Nejvyšší soud ČR ve svém stanovisku, v němž bylo řečeno, že se jedná o takovou dávku omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, jež mnohonásobně přesahuje běžnou dávku, kterou uživatel užívá. Taková dávka se přitom bude také posuzovat na základě toho, jak látka může ohrozit život nebo zdraví lidí.¹³⁶ Zároveň se ve vztahu k množství většímu než malému vyjádřilo usnesením i trestní kolegium Nejvyššího soudu v rámci pojmů „větší rozsah“ (k tomu více v kapitole 3.1.8.3). V tomtéž stanovisku je zároveň uvedeno následující: *nelze stanovit množství větší než malé absolutní hodnotou v tom smyslu, že by šlo o nepřekročitelnou hranici z hlediska posouzení trestní odpovědnosti v konkrétním případě trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. d) nebo § 284 TZ, a to ať už směrem dolů či nahoru.*

Problém se stanoviskem Nejvyššího soudu spočívá v tom, že v něm není definována běžná dávka, obvyklý uživatel nebo jak má být přistupováno ke zmíněným orientačním hodnotám. Přestože ze znění stanoviska plyne, že v posuzování bude brán zřetel na individualizaci, lze jen těžko říci, jak budou orientační hodnoty poměřovány mezi sebou a

130 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000

131 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001

132 Množství větší než malé, aneb kolik je možné drž | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbíрка zákonů, judikatura, právo[online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 24.6.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mnozstvi-vetsi-nez-male-aneb-kolik-je-mozne-drzet-omamnych-a-psychotropnich-latek-pro-vlastni-potrebu-94705.html>.

133 Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely [trestního zákoníku](#) stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění pozdějších předpisů

134 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12

135 Srov. kapitolu 4.3

136 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

zároveň jak bude definován obvyklý uživatel. To bude obzvláště velký problém, neboť omamné a psychotropní látky působí na každého člověka jinak¹³⁷ (jak bylo také řečeno v kapitole 2.). Na druhou stranu je nutné zmínit, že v roce 2005 Nejvyšší soud ČR v odůvodnění svého usnesení stanovil i běžnou dávku průměrného konzumenta metamfetaminu, která by měla činit 0,05 g metamfetaminu,¹³⁸ tudíž jistá možnost pro určení běžné dávky průměrného konzumenta tu v minulosti byla a nejspíše se s ní i v budoucnu setkáme.

I přes výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu ČR je autor toho názoru, že v žádném případě není možné definovat běžnou dávku, ani obvyklého uživatele, a to vzhledem k tomu, že rozdíly budou skutečně značné mezi jednotlivými uživateli. Oproti tomu je však možné definovat množství větší než malé, a to pro jednotlivé omamné a psychotropní látky, jak je to konec konců uvedeno i v příloze výše zmíněného stanoviska Nejvyššího soudu ČR, který však zároveň řekl, že stanovit množství větší než malé nelze absolutní hranicí. Je tedy otázkou, jak se ke stanovení množství postavit, neboť pouze doporučení, navíc ve formě stanoviska, se autorovi zdá jako poněkud nešťastná forma. Oproti tomu, pokud by stejným způsobem bylo toto množství stanoveno v zákoně, jednalo by se o řešení, které by dávalo určitou právní jistotu, na druhou stranu proces přijímání zákona je poměrně zdlouhavý a nemůže pružně reagovat na stále nově se objevující omamné a psychotropní látky.

Je jasné, že vzhledem k potřebné dávce, by se, v případě použití zákonné úpravy množství většího než malého, u uživatelů silně závislých mohlo jednat o velice přísný postih, neboť u nich může být běžná dávka, jak bylo uvedeno výše, až stonásobně vyšší než u prvouživatele, na druhou stranu, pokud bychom převzali přístup k uživatelům omamných nebo psychotropních látek, jaký se uplatňuje v rámci německého nebo rakouského práva,¹³⁹ bylo by možné problém s přílišnou přísností vyřešit.

3.2.3 Subjekt

Subjektem může být jak trestně odpovědná osoba fyzická, tak osoba právnická.¹⁴⁰ Je třeba říci, že není nutné, aby pachatel byl na droze závislý nebo dokonce měl s drogou jakoukoli zkušenost.¹⁴¹

137 VIDRNA, J., VUČKA, J., POPOV, P.. Větší než malé množství nejistoty. *Trestněprávní revue*. 2017, č. 2, s. 36 - 37

138 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005

139 Srov. kapitoly 4. 2. a 4.3.

140 Srov. § 7 ZOTOPO

141 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2339

3.2.4 Subjektivní stránka

Z pohledu subjektivní stránky jasně plyne ze zákona, že se vyžaduje úmysl. Vzhledem k tomu, že se jedná o ohrožovací trestný čin, dojde k jeho dokonání ve chvíli, kdy pachatel začne látku neoprávněně přechovávat, a to bez ohledu na to, jak dlouho bude přechovávání trvat. Doba, během níž bude látku přechovávat, může hrát roli pouze při určení trestu, nikoli pro vznik trestní odpovědnosti jako takové.¹⁴²

3.2.5 Protiprávnost

Stejně jako tomu bylo u trestného činu nedovolené výroby a jiným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami a jedy, bylo by pro zachování legality i v případě tohoto trestného činu potřeba povolení vydané Ministerstvem zdravotnictví ČR k zacházení s těmito látkami.¹⁴³ Nicméně v rámci zacházení není myšlena konzumace, jak plyne § 3 písm. a) a b) téhož zákona.

Co se okolností vylučujících protiprávnost týče, vzhledem ke znění skutkové podstaty je sice možné, aby mohla nastat okolnost vylučující protiprávnost, nicméně by se jednalo o případy natolik sporadické, že by bylo zbytečné se jim věnovat.

3.2.6 Účastenství a spolupachatelství

Co se účastenství týče, lze si kromě organizátorství, které vzhledem ke své povaze a znění skutkové podstaty trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nepřipadá dle názoru autora v úvahu, představit všechny jeho zbylé formy. Ze znění zákona jasně plyne, že pachatel látku přechovává pro vlastní potřebu. Zosnování nebo řízení trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu by neodpovídalo znění zákona a dle názoru autora by takové jednání bylo s největší pravděpodobností posouzeno spíše jako nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Přitom takto by byli postihnuti jednotliví pachatelé, které by daný organizátor organizoval.

V případě návodce je pak situace jiná. V kapitole 3.2.3 byl použit příklad nálezce, který autor použije i tentokrát. Nálezce by se mohl zdráhat vzít si drogu v množství větším než malém, již našel, zatímco návodce by ho přesvědčoval, aby si ji ponechal, neboť ví, že si občas dávku rád dopřeje.

Pomoc připadá autorovi nejpravděpodobněji ze všech případů, které by se mohly stát. Vzhledem k tomu, že pomoc může být jak fyzická, tak psychická, je nasnadě, že

142 ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 2881
143 Srov. § 4 a 8 zákona č. 167/1998 Sb., zákon o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů

v případě psychické pomoci by pomocník pachatele přesvědčoval, že ponechat si drogu v daném množství je zcela v pořádku. V případě fyzické pomoci by se mohlo jednat o případy, kdy by pomocník pachateli půjčil peníze na nákup drogy, přestože by věděl, jak s půjčenými penězi pachatel naloží.

V případě spolupachatelství dochází k otázce, zda by bylo možné, aby k němu došlo. Na jednu stranu by totiž bylo možné, aby dva pachatelé společně neoprávněně přechovávali drogu v množství větším než malém, přičemž by tak oba činili pro vlastní potřebu, respektive jednak pro potřebu svojí a jednak pro potřebu druhého.

K nepřímému pachatelství by dle názoru autora docházelo jen zcela výjimečně, kdy by si například pachatel nechal u své matky doma balíček s drogou, aniž by matka věděla, co je obsahem balíčku a drogy u sebe ukryla ve skříni.

3.2.7 Vývojová stadia

Vzhledem k tomu, že příprava je podle § 20 TZ trestná jen pro zvlášť závažný zločin a zároveň není ani v tomto paragrafu uvedeno, že se příprava trestá, tudíž není naplněna ani jedna z podmínek pro trestání přípravy. Proto nedojde v případě tohoto trestného činu ke vzniku trestní odpovědnosti za přípravu.

Pokus spáchání trestného činu podle § 284 bude možné stíhat jen za určitých okolností. Vzhledem k tomu, že trestný čin je dokonán ve chvíli, kdy se pachatel rozhodne drogu, kterou získal, přechovávat pro svou potřebu, nebude možné v rámci díkce § 21 odst. 1 TZ, aby k běžnému pokusu došlo. Lze si snad jen představit situaci, kdy pachatel měl v úmyslu drogu přechovávat pro svou potřebu, ale ještě než došlo k samotné držbě drogy, byl zadržen policií ČR. Otázkou však zůstává, jak by prokazování takovéto skutečnosti vypadalo v praxi.

Jiná situace může nastat v případě, pokud dojde k pokusu na nezpůsobilém předmětu, tedy tehdy, kdy pachatel ve snaze opatřit si drogu, ve skutečnosti získá jinou látku, jež vlastně vůbec není drogou, ale drogu svým vzezřením připomíná. Podobnost takto získané látky s podobně vypadající drogou pak pravděpodobně bude hrát roli v případě posuzování, zda byl skutek dostatečně nebezpečný pro společnost a s tím související rozhodnutí soudu. Posouzení bude také podléhat inteligence pachatele, jakož i zkušenost s drogami. Z tohoto důvodu nepůjde o trestný čin jen tehdy, pokud na základě takového hodnocení čin nedosáhne

dostatečné nebezpečnosti pro společnost, případně že stupeň jeho nebezpečnosti bude jen nepatrný nebo malý u mladistvých.¹⁴⁴

3.2.8 Okolnosti zakládající trestní odpovědnost podle odstavce 2

Druhá základní skutková podstata se vztahuje na tzv. tvrdé drogy, tedy jiné omamné a psychotropní látky, a jedy. Rozdělení omamných a psychotropních látek na „měkké“ a „tvrdé“ vzniklo na základě návaznosti na usnesení vlády ČR č. 1177/2001 a č. 88/2003 v souvislosti s jejich zdravotní a společenskou závažností, neboli negativními zdravotními a společenskými dopady, k nimž dochází v důsledku jejich zneužívání.¹⁴⁵

Jak plyne ze znění zákona a jak bylo zmíněno i výše, okolnost zakládající odpovědnost podle odstavce 2 je základní skutková podstata stejně jako v odstavci 1. Vzhledem k tomu, že je konstruována podobně, jako je tomu v odstavci 1, a to co, bylo již řečeno v předchozích kapitolách, by platilo i pro tuto základní skutkovou podstatu, došlo by jen ke zbytečnému opisování toho, co již bylo zmíněno v kapitolách 3.2.1 až 3.2.7. Autor tedy zmíní jen ty skutečnosti, kde se domnívá, že se od sebe tyto základní skutkové podstaty liší, a kde spatřuje problémy ve stávajícím znění § 284 odst. 2 TZ a s ním související judikaturou.

3.2.8.1 Objekt

Odstavec 2 zakládá vznik základní skutkové podstaty jako odstavec 1. S prvním odstavcem také sdílí objekt, kterým je zájem na ochraně společnosti a lidí v případech, kdy hrozí nebezpečí z nekontrolovaného nakládání s jedy, omamnými látkami a prekursory.¹⁴⁶ Zároveň by pak bylo možné zmínit i objekt spočívající v ochraně života a zdraví lidí a vztahů ve společnosti, o kterém se zmiňuje Sotolář, neboť v případě odst. 2 připadá autorovi příhodnější.¹⁴⁷

3.2.8.2 Objektivní stránka

Objektivní stránkou je takové jednání, kdy pachatel neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku, než jaká je uvedena v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém.¹⁴⁸

144 KLOUČKOVÁ, S. Hodnocení znaků skutkové podstaty trestného činu přechovávání drog pro vlastní potřebu podle § 187a trestního zákona. Právní rozhledy. 2000, č. 6, s. 244

145 VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1033

146 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2881

147 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2332

148 Srov. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

S jinými omamnými nebo psychotropními látkami nebude v tomto případě problém. Jinak tomu bude u jedů. Co jsou jedy a jaké je v jejich případě množství větší než malé, je stanoveno nařízením vlády. Toto nařízení potom vymezuje, že za jedy se považují ty chemické látky, jež uvádí příloha 1 tohoto nařízení a za množství větší než malé *takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo opakovaném podání způsobit poškození zdraví*.¹⁴⁹

Autor je toho názoru, že vzhledem k povaze jedů, kdy půjde vždy primárně o způsobení poruchy zdraví, jak je i stanoveno nařízením, potažmo smrti, bude v tomto smyslu problém se slovním spojením „pro vlastní potřebu“. Autorovi se toto slovní spojení jeví jako poněkud nešťastně zvolené. Problém totiž spočívá v tom, jak si ho vyložit ve vztahu k jedu, a to obzvlášť v případě, kdy Nejvyšší soud ČR se ve svém stanovisku vyjádřil následovně: *Přechováváním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu*.¹⁵⁰ Vzhledem k výkladu slovního spojení „pro vlastní potřebu“, který poskytl Nejvyšší soud ČR, jenž ve svém stanovisku stanovil, že potřebou se v tomto smyslu myslí spotřeba, tudíž se požaduje, aby látka, v tomto konkrétním případě jed, byla pachatelem aplikována na sobě samém. Stejný názor na slovní spojení „pro vlastní potřebu“ má Šámal i Sotolář, kteří výslovně mluví o „konzumaci“.^{151, 152} Podobný názor zastává i Vantuch, který tvrdí, že přechovávání pro vlastní potřebu znamená, že pachatel takto činí jako konzument.¹⁵³ Dle autora proto jde o případ, kdy trestní právo postihuje přípravu k sebevraždě, potažmo ublížení na zdraví sobě samému a vzhledem k tomu, že sebevražda ani ublížení na zdraví sobě samému není trestný čin, je celkem jasné, že by se v případě jedů hodila jiná formulace skutkové podstaty, případně aby přechovávání jedů bylo upraveno v samostatném odstavci, paragrafu nebo zákoně, jako je tomu v případě Německa¹⁵⁴. Zároveň je třeba říci, že judikatura se k tomuto trestnému činu v rámci jedů vyjadřuje jen ojediněle, autorovi se podařilo najít jediný rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 7. 2003, který se zabýval jedy, konkrétně rtutí.¹⁵⁵ V tomto případě Nejvyšší soud ČR stanovil, že pouhé přechovávání jedu

149 Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely [trestního zákoníku](#) stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění pozdějších předpisů

150 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

151 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2881

152 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2340

153 Srov. VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1035

154 Srov. kapitulu 4.2.

155 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 65/2003

naplňuje skutkovou podstatu trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu. Jak je však zjevné z data vydání rozsudku, jednalo se o trestný čin spáchaný za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, kdy však skutková podstata byla stanovena odlišně, konkrétně bez slovního spojení „*pro vlastní potřebu*“.¹⁵⁶

V souvislosti s termínem „*pro vlastní potřebu*“ je třeba zmínit souvislost s teorií práva. Je třeba si uvědomit, jak bylo zmíněno výše, že pod slovním spojením „*pro vlastní potřebu*“ je třeba rozumět jednání, kdy pachatel chce omamnou látku obsahující THC zkonsumovat nebo ji užít ke spotřebě. Vzhledem k tomu, že zákonodárce použil tento termín v odst. 1, bude mít toto slovní spojení na základě teorie práva stejný význam i v odstavci 2, neboť právní jazyk je jednoznačný, což znamená, že každý výraz má jen jeden význam.¹⁵⁷

V souvislosti s výše popsaným problémem je možné spatřovat další nelogičnost v případě, kdy by v rámci trestání přechovávání jedu pro vlastní potřebu došlo k tomu, že by pachatel jed přechovával ve větším či značném rozsahu, a tedy naplnil kvalifikované skutkové podstaty podle odstavců tři a čtyři. I v případě, že by daný jedinec měl dostatek informací na to, aby věděl, kolik jakého jedu bude potřeba, aby učinil svůj úmysl, je celkem pochopitelné, že by si raději opatřil větší množství dávky jedu tzv. „pro jistotu“, a to vzhledem k úmyslu jed v budoucnu použít na sobě, tedy se zabít. Autor v tomto ustanovení spatřuje určitou absurditu, kdy by byla postihována příprava sebevraždy způsobem, který je zcela zjevně nepřiměřený, neboť usmrtit se lze mnohem jednodušším způsobem a v menším měřítku.

3.2.8.2 Spolupachatelství

Ke spolupachatelství by mohlo dojít tehdy, pokud by pachatelé společně přechovávali větší než malé množství jedu pro vlastní potřebu. Např. takovým způsobem, že jeden pachatel by poskytoval nádobu, ve které by byl jed umístěn a jiný místo, kde by bylo možno tuto nádobu i s jedem ukrýt. Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, autor je toho názoru, že přechovávání jedu v množství větším než malém pro vlastní potřebu je vlastně postihování přípravy k ublížení na zdraví sobě samému či sebevraždě. Vystává tedy otázka, zda by v případě spolupachatelství v rámci tohoto trestného činu v souvislosti s přechováváním jedů pro vlastní potřebu nemohlo jít o trestný čin účasti na sebevraždě dle § 144 TZ, neboť oba by

156 § 187a trestního zákona, trestný čin Přechovávání pro sebe: (1) Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem. (2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.

157 Srov. GERLOCH, A. Teorie práva. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 111

jed přechovávali pro to, aby ho mohli v budoucnu zkonsumovat. K postihu by samozřejmě mohlo dojít jen tehdy, pokud by jeden z pachatelů přežil.

3.2.9 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 a 4

Okolnosti, které zakládají trestní odpovědnost podle odstavce 3 a 4, jsou kvalifikovanými skutkovými podstatami k odstavcům 1 a 2. Přitom je však podstatné pro naplnění této skutkové podstaty, aby pachatel spáchal trestný čin ve větším rozsahu.

Trestní zákoník nedefinuje, co se obecně myslí pod pojmy „větší rozsah“ a „značný rozsah“. Bude tedy vždy potřeba posoudit nejen to, o jak velké množství drogy se jednalo, ale i o jakou drogu se jednalo a jak byla koncentrovaná. Proto bude nutné zkoumat tuto skutečnost vždy individuálně, přičemž se budou posuzovat i jiné okolnosti, jako jsou např. množství peněz, které je možné za drogu získat, přičemž se podpůrně využije § 138 odst. 1 a 2 TZ ve vztahu k zisku, který bylo možné utržit při prodeji drog.¹⁵⁸

Konkrétně se přitom k většímu rozsahu v případě metamfetaminu vyjádřil Nejvyšší soud ČR, který stanovil, že tato látka v množství 10 gramů naplňuje kvantitativní hledisko znaku „ve větším rozsahu“.¹⁵⁹

Obecně se autor k otázce určení většího a značného rozsahu vyjádřil v kapitolách 3.1.8.3 a 3.1.8.4.

V souvislosti s větším a značným rozsahem se vyjádří Vučka. Jako problematické totiž vidí případy, kdy pachatel tohoto trestného činu bude v přechovávání omamných a psychotropních látek pro svou potřebu pokračovat, přičemž každé tři dny si domů přinese pouze dávku v malém množství. V takovém případě by pachateli zcela nepochybně prošlo postupem času větší až značné množství omamné či psychotropní látky, čímž by naplnil kvalifikovanou skutkovou podstatu tím, že by v jednání pokračoval. Dle názoru Vučky se přitom v praxi jedná o poměrně častý případ.

Budeme-li vycházet z definice pokračování v trestném činu podle § 116 TZ, dojdeme k závěru, že ve výše zmíněném případě by takové jednání bylo spojeno časovou souvislostí i jednotným závěrem, který TZ požaduje. Způsob provedení by byl také totožný, tudíž by se při použití striktního výkladu mohlo dojít k závěru, že skutečně o pokračování půjde. Vučka je však toho názoru, že o takový případ nejde.¹⁶⁰ K témuž závěru dochází i Púry, Sotolář a

158 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010

159 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000

160 VUČKA, Jan. Sčítat, či neschítat „větší než malé množství“?. Trestněprávní revue. 2017, č. 9, s. 211-212

Šámal, kteří uvádí, že trestný čin podle § 284 TZ je spíše trestným činem trvajícím, a proto pokračování nebude možné.¹⁶¹ V tomto ohledu se však judikatura vyjadřuje odlišně, kdy takové jednání pokládá za pokračování ve smyslu § 116 TZ.¹⁶²

V obou případech při naplnění skutkových podstat podle odst. 3 a 4 postačí ke vzniku trestní odpovědnosti nedbalost.¹⁶³ V tomto ohledu je však třeba vzít v úvahu i usnesení Nejvyššího soudu ČR, který stanovil, že v případě, kdy se bude rozhodovat o větším množství, bude na základě koncentrace drogy, bude lhotejně, že si tento fakt pachatel nemohl ověřit, neboť by se jednalo o taktický pokus o zneužití výkladu ustanovení TZ. „*Taková interpretace by nahrála argumentaci, že bez příslušného laboratorního rozboru ten, kdo drogu kupuje, nikdy nemůže zjistit, jak kvalitní je nakupovaná droga. Tento názor je zcela absurdní a úplně se vymyká realitě. S trochou nadsázky je možné uzavřít, že naplnění skutkové podstaty trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu by v podstatě bylo nemožné (takže z § 284 TZ by se stalo pouze ‚mrtvé ustanovení‘). V důsledku toho by každý občan tohoto státu mohl ‚pro svou spotřebu‘ přechovávat jakoukoli omamnou či psychotropní látku bez trestního postihu (resp. by mu hrozil pouze postih pro spáchání přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 zákona č. 200/1990 Sb.)*“¹⁶⁴ Vučka k tomu dodává, že v určitých situacích by samozřejmě bylo možné postihovat pachatele tohoto trestného činu i za nedbalost, kdy bude koncentrace omamné látky v dávce drogy lhotejně. Typicky by se jednalo o případy, kdy by pachatel nakupoval tak velké množství drog, že by jeho částka za takový nákup dosáhla řádu milionu. Na druhou stranu, pokud by si pachatel kupoval dávku drogy od dealera na ulici, kdy by předpokládal, že půjde o obvykle zředěnou dávku, přičemž dealer by měl nového výrobce drogy, od něhož by si obstarával nové drogy v mnohem vyšší kvalitě, o čemž by se však kupujícímu nezmínil, lze jen těžko tvrdit, že by pachatel měl být přísněji postihován.¹⁶⁵ Autor zastává též názor jako Vučka.

3.3 Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

161 PÚRY, F., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. K problematice trestněprávního postihu přechovávání drog pro vlastní potřebu. [Právní rozhledy, 1999, č. 10, s. 509.](#)

162 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 6 Tdo 156/2010

163 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2881

164 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015

165 VUČKA, Jan. Sčítat, či nescítat „větší než malé množství“?. Trestněprávní revue. 2017, č. 9, s. 213-214

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(3) Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.¹⁶⁶

3.3.1 Objekt

Objekt je stejný jako v ostatních případech „drogových“ deliktů (k tomu více v kapitolách 3.1.1 a 3.2.1).

3.3.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v takovém jednání, kdy pachatel pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí. Přitom rostlinou konopí je každá rostlina z rodu *Kanabis*.¹⁶⁷

3.3.2.1 Neoprávněné pěstování, množství větší než malé, rostlina konopí

Neoprávněné pěstování je takové jednání, při němž dochází k růstu rostliny, k němuž se přičinil člověk, který se zároveň po celou dobu růstu rostliny o ni staral. Pěstování začíná samotným zasazením semene a končí sklizním rostliny. Podstatné přitom je, že jedinec pěstující rostlinu neměl k jejímu pěstování povolení vyžadované zákonem a zároveň rostlinu pěstoval pro vlastní potřebu.¹⁶⁸ Je třeba říci, že ne každé pěstování rostliny konopí v množství větším než malém bude postihováno TZ. K tomu, aby mohlo být postupováno podle trestního práva, se musí jednat jen o rostliny takového druhu, které obsahují více než 0,3% látek ze skupiny tetrahydrokanabinolu (THC) a musí jít o množství větší než malé.¹⁶⁹ Přitom v případě, že bude osoba pěstovat pro vlastní potřebu rostlinu konopí, která obsahuje více než 0,3% THC, ale v množství menším než malém, bude se jednat o přestupek.¹⁷⁰

Jak plyne z dikce § 285, není podstatné, jak se pachatel podílel na pěstování. Důležitá je jeho účast na jakékoli fázi pěstování. Přitom je však třeba říci, že pojem neoprávněné pěstování není možné ztotožňovat s pojmem neoprávněná výroba. Neoprávněnou výrobou se totiž myslí umělé vytváření omamné nebo psychotropní látky, zatímco pěstování je přirozený proces. O neoprávněnou výrobu by se mohlo jednat tehdy, pokud by po vypěstování rostliny

¹⁶⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1037

¹⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2889

¹⁶⁹ Srov. zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁰ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek: komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011. s. 250

došlo k jejímu dalšímu zpracování, přičemž by byla dále upravována, a to *buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu.*¹⁷¹

Jak plyne z výše zmíněného stanoviska, je patrné, že pokud by při pěstování rostliny došlo i k jejímu následnému usušení, jednalo by se už o výrobu. K této problematice se však ještě před vydáním stanoviska Nejvyššího soudu ČR vyjádřil v roce 2009 Nejvyšší soud ČR odlišně. V tomto usnesení bylo judikováno, že *usušení konopí představuje pouhou konzervaci omamné látky.* Přitom se jedná pouze o způsob, jak lze omamnou látku uchovat, aby mohla být v budoucnu použita, a tento proces nelze slučovat s výrobou. Stejně se přitom vyjádřil i v případě extrahování konopné pryskyřice z rostliny konopí.¹⁷²

Dle některých autorů navíc stanovisko Nejvyššího soudu ČR vychází z chybného překladu Jednotné úmluvy o omamných látkách, kdy v původním textu bylo použito slovo „*production*“, které bylo v celém textu použito jako „*produkce*“ a v případě pěstování konopí bylo toto slovo přeloženo jako „*výroba*“.¹⁷³

Množství větší než malé

Množství větší než malé je na rozdíl od vymezení v předchozích případech jiné. Zákonodárce tentokrát neponechal výklad na judikatuře a stanovil přesně v nařízení, co se myslí tímto neurčitým právním pojmem. Množství větší než malé bylo stanoveno v příloze 2 tohoto nařízení a zároveň bylo stanoveno i to, o jaké rostliny se musí jednat, aby byla skutková podstata naplněna.

Konkrétně tedy zákonodárce vymezil, že v případě rostlin uvedených v příloze 1 postačí, aby pachatel pěstoval více než 5 rostlin. V případě hub pak musí jít alespoň o 40 takových hub, které obsahují psilocybin a psilocin.¹⁷⁴

Rostlina konopí

Při posuzování, zda se jednalo o neoprávněné pěstování rostliny konopí, budeme vycházet z Jednotné úmluvy o omamných látkách, podle níž se pod pojmem „*konopí*“ myslí *kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny konopí (s výjimkou zrn a listů, které nemají*

171 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014

172 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 4 Tdo 917/2009

173 Srov. ZEMAN, P. „Výroba“ konopí z konopí?. Trestněprávní revue. 2015, č. 9, s. 214

174 Srov. nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

vrcholíky, z něhož pryskyřice nebyla vyloučena, bez ohledu na jeho použití. Zároveň výraz „rostlina konopí“ označuje jakoukoli rostlinu z čeledi *Cannabis*.¹⁷⁵ Dále bude nutné, aby rostlina mohla obsahovat dostatečné množství THC. Je nepochybné, že v jednotlivých případech bude nutné tuto skutečnost zkoumat, vzhledem k podobnosti s technickým konopím, jehož pěstování není kvůli nízkému obsahu THC zakázáno.¹⁷⁶

3.3.3 Subjekt

Subjektem může být jakákoli trestně odpovědná osoba, a to jak osoba fyzická, tak právnická, neboť tento trestný čin nenajdeme v § 7 ZOTOPO.

3.3.4 Subjektivní stránka

Z pohledu subjektivní stránky jasně plyne ze zákona, že se vyžaduje úmysl.¹⁷⁷

3.3.6 Protiprávnost

Protiprávního jednání se dopustí každý, kdo bez licence, kterou uděluje Státní ústav pro kontrolu léčiv a kterou vyžaduje zákon, bude dané rostliny pěstovat.¹⁷⁸

Co se okolností vylučujících protiprávnost týče, vzhledem ke znění skutkové podstaty je sice možné, aby mohla nastat okolnost vylučující protiprávnost, nicméně by se jednalo o případy natolik sporadické, že by bylo zbytečné se jim věnovat.

3.3.7 Účastenství a spolupachatelství

Trestný čin nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku lze spáchat ve všech formách účastenství, a to i včetně spolupachatelství. Tento trestný čin navíc není ani vlastnoručním trestným činem, tudíž je možné ho spáchat i ve formě nepřímého pachatelství.

3.3.8 Vývojová stadia

Co se pokusu týče, bude dle § 21 odst. 2 TZ stejně trestný jako dokonáný trestný čin. Problematiku pokusu však spatřuje Hruška, který se zabýval otázkou, jak bude posuzován případ neoprávněného pěstování konopí a jiných rostlin a hub, pokud by došlo k jejich zajištění Policií ČR ve fázi, kdy ještě neobsahují dostatek účinných látek. Hruška se domnívá, že by se v takovém případě jednalo o pokus.¹⁷⁹

175 Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách ve znění pozdějších předpisů

176 HRUŠKA, J. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*. 2011, č. 3. s. 13

177 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2889

178 Srov. zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů

179 Srov. HRUŠKA, J. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*. 2011, č. 3. s. 13 – 14

Autor je však toho názoru, že není podstatné, zda rostliny v daném okamžiku obsahují dostatečné množství účinné látky, naopak podstatné bude, zda se jednalo o druh rostliny, který dostatečné množství účinné látky mohl obsahovat v dospělosti. Dle autora je potom trestný čin dokonán už samotným pěstováním, tedy jakoukoli fází pěstování nebo podílení se na pěstování (k pěstování srov. kapitolu 3.3.2). Jediný problém, se kterým se autor ztotožňuje s Hruškou, je pak zkoumání přítomnosti účinných látek bezprostředně, kdy by nepochybně muselo dojít k laboratornímu testování, k němuž by však muselo zcela určitě dojít při pěstování konopí tak jako tak.

Vzhledem k tomu, že příprava je podle § 20 TZ trestná jen pro zvlášť závažný zločin a zároveň není ani v tomto paragrafu uvedeno, že se příprava trestá, tudíž není naplněna ani jedna z podmínek pro trestání přípravy. Proto nedojde v případě tohoto trestného činu ke vzniku trestní odpovědnosti za přípravu.

3.3.9 Okolnosti zakládající trestní odpovědnost podle odstavce 2

Skutková podstata podle odstavce 2 je základní stejně jako v případě odstavce 1 a nijak výrazněji se od odstavce 1 neliší. Jediným podstatným rozdílem je přitom jiný okruh rostlin a hub, na které úprava dopadá, a také jiná přísnější trestní sazba. Z toho důvodu autor nebude tyto znaky znovu uvádět.

Jak plyne ze znění odst. 2, půjde o takové případy, kdy bude pachatel pěstovat jiné rostliny nebo houby než zmíněné v odstavci prvním. Přitom nejčastěji půjde o keře koky, rostliny máku a hub z rodu *Psilocybe* a *Conocybe*.¹⁸⁰

Tím, že je pěstování konopí upraveno v jednom odstavci a pěstování jiných rostlin a hub obsahujících omamné nebo psychotropní látky v druhém došlo opět k rozdělení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy.¹⁸¹

3. 3. 10 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavců 3 a 4

Stejně jako je tomu u ostatních drogových trestných činů v hlavě VII zvláštní části TZ, mělo by se i v případě stanovení většího a značného rozsahu vycházet ze stejných judikátů a pro určení jednotlivých množství se použijí desetinásobky,¹⁸² a zároveň by se mělo počítat i

180 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2354

181 Srov. Hruška, J. Je "pouhé" pěstování konopí trestné? Trestní právo, 2008, č. 11, s. 34

182 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012

s množstvím látek obsažených v rostlinách, podobně jako tomu byl v případě jednotlivých látek.¹⁸³

Vzhledem k tomu, že máme stanoveno množství větší než malé v nařízení vlády, je tedy možné pro stanovení použít desetinasobky uvedené ve výše zmíněném usnesení Nejvyššího soudu ČR.

Lze tedy říci, že větším rozsahem se myslí desetinasobek většího než malého množství, tudíž půjde v případě rostlin podle přílohy 1 a 2 nařízení vlády¹⁸⁴ o počet více než 50 rostlin pro naplnění většího rozsahu a 500 pro naplnění značného rozsahu. V případě hub obsahujících psilocybin a psiloin pak pro naplnění většího rozsahu půjde o 400 hub a pro naplnění značného rozsahu 4.000 hub.

3.4 Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedu nebo prekursoru podle § 286 TZ

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,*
- b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,*
- c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo*
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.¹⁸⁵*

3.4.1 Objekt

Stejně jako v případě ostatních drogových deliktů v hlavě VII zvláštní části TZ je i v případě tohoto trestného činu objektem zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které může vzniknout z důvodu nekontrolovaného nakládání s jedy, omamnými a psychotropními látkami a přípravky, jež obsahují omamnou nebo psychotropní látku.¹⁸⁶

3.4.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel vyrobí sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jed.¹⁸⁷

¹⁸³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010

¹⁸⁴ Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2896

¹⁸⁷ JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 768

3.4.2.1 Výroba, opatření, přechovávání prekurzoru nebo jiného předmětu

K výrobě, opatření a přechovávání se autor již vyjadřoval v kapitole 3.1.2.1. V souvislosti s tímto trestným činem pak půjde o stejné jednání.

Rozdíl oproti trestnému činu nedovolené výroby a jinému nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy spočívá v tom, že zákon jeho spáchání nepodmiňuje neoprávněnou výrobou, opatřením nebo přechováváním prekurzoru nebo jiného předmětu určenému k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, jedu, prekurzoru nebo přípravku obsahujícímu omamnou nebo psychotropní látku. Předmětem ve smyslu § 286 TZ může být prakticky jakákoli věc, již je možné k výrobě použít. Není přitom rozhodné, zda se jedná o klíčový prvek k výrobě, podstatné bude určení, zda jsou určeny k takové výrobě. Nejčastěji se proto bude možné setkat s destilačními zařízeními, surovinami a pomocnými látkami k výrobě, případně katalyzátory, atd.¹⁸⁸

Ve své podstatě má trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu velmi blízko k přípravě trestného činu nedovolené výroby a jinému nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Rozdíl však spočívá v tom, že v případě přípravy k trestnému činu podle § 283 TZ by bylo nutné, aby příprava směřovala k individuálně určenému trestnému činu. Nicméně v případě trestného činu podle § 286 TZ bude trestně odpovědný pachatel, pokud vyrobí sobě nebo jinému opatří či přechovává prekurzor nebo jiný předmět, jenž je určený k nedovolené výrobě drog nebo jedu, přičemž je podstatné, že půjde pouze o obecné určení k takové nedovolené výrobě, aniž by existoval vztah ke konkrétnímu trestnému činu. Trestnost podle § 286 TZ totiž spočívá již v samotné výrobě, opatření nebo přechovávání, a to bez ohledu na to, zda dojde k jejich použití pro spáchání trestného činu podle § 283 TZ, přičemž k výrobě takového předmětu může dojít až po spáchání trestného činu podle § 283 TZ.¹⁸⁹

Jinak by se posuzovala situace, pokud by si pachatel opatřil předmět zmíněný § 286 TZ v úmyslu drogy nebo jedy vyrábět. V takovém případě by dostal přednost postih podle § 283 TZ, konkrétně k přípravě, ale to jen v takovém případě, pokud by byly naplněny kvalifikované skutkové podstaty podle jeho odstavců 2 až 4.¹⁹⁰

188 JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 6. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 418

189 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2896

190 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2003 sp. zn. 2 To 144/03

Množství prostředků určených ke spáchání trestného činu podle § 286 není nijak určeno. Postačí tedy výroba pouze jednoho takového předmětu, nicméně na množství záleží vzhledem ke kvalifikované skutkové podstatě (k tomu více v kapitole 3.4.8.2).

3.4.3 Subjekt

Subjektem tohoto trestného činu může být jak osoba fyzická tak právnická, neboť tento trestný čin není uveden ve výčtu § 7 ZOTOPO.

3.4.4 Subjektivní stránka

Co se subjektivní stránky týče, je vyžadován úmysl, přičemž k dokonání dochází již ve chvíli, kdy dojde k výrobě, opatření nebo přechovávání prekurzoru nebo jiného předmětu určeného k výrobě drogy anebo přípravku, který drogu nebo jed obsahuje.¹⁹¹

3.4.5 Protiprávnost

Protiprávní je jednání tehdy, když pachatel předměty, které si vyrobí či jinak obstará zcela legálně, bude chtít užít k výrobě omamných nebo psychotropních látek. Typicky by se mohlo jednat např. o výrobu nálevek či nádob, v nichž budou látky uchovány, může se však jednat i o věci zcela běžné potřeby.¹⁹²

Co se okolností vylučujících protiprávnost týče, vzhledem ke znění skutkové podstaty je sice možné, aby mohla nastat okolnost vylučující protiprávnost, nicméně by se jednalo o případy natolik sporadické, že by bylo zbytečné se jim věnovat.

3.4.6 Účastenství a spolupachatelství

Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedu nebo prekurzoru lze spáchat ve všech formách účastenství, jakož i spolupachatelství a nepřímého pachatelství.

3.4.7 Vývojová stadia

Co se pokusu týče, bude dle § 21 odst. 2 TZ stejně trestný jako dokonaný trestný čin.

Vzhledem k tomu, že příprava je podle § 20 TZ trestná jen pro zvlášť závažný zločin a zároveň není v tomto paragrafu uvedeno, že se příprava trestá, tudíž je naplněna jen jedna z podmínek pro trestání přípravy, a to v případě naplnění kvalifikované skutkové podstaty

191 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2896

192 Srov. VANTUCH, P. Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury: k 1.8.2011. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 1039 – 1040

podle odst. 2., nedojde v případě tohoto trestného činu ke vzniku trestní odpovědnosti za přípravu.

3.4.8 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2

Vzhledem k tomu, že kvalifikované skutkové podstaty jsou si podobné s kvalifikovanými skutkovými podstatami uvedenými v předchozích kapitolách, bude se autor zabývat jen takovými, které se v některých ohledech liší od dříve uváděných kvalifikovaných skutkových podstat, a uvede jen kapitolu, ve které uvádí určité odlišnosti. U ostatních uvádí vždy odkaz na předešlé kapitoly, ve kterých je daná problematika podrobně rozebrána.

3.5.7.1 Spáchání jako člen organizované skupiny

Více k této problematice viz kapitolu 3.1.8.1.

3.4.7.2 Spáchání ve značném rozsahu

V rámci naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle písmene b) je zapotřebí, aby pachatel trestný čin spáchal ve značném rozsahu. Značný rozsah se přitom bude posuzovat na základě několika kritérií, jež se budou v jednotlivých případech lišit. Zcela zjevně bude záležet na počtu daných předmětů, ale zároveň bude nutné vzít v potaz taktéž jejich kvalitu a použitelnost. V úvahu také přichází doba, po kterou docházelo k páchání trestného činu a jeho ojedinělosti.

Podpůrně lze pak použít výkladové pravidlo § 138 odst. 1 a 2 TZ, které lze vztáhnout především k získané nebo získatelné částce výrobou takových předmětů.

Podstatnou je také skutečnost, zda došlo ke značnému rozsahu neoprávněné výroby nebo držení předmětů, a tudíž i značnému ohrožení zájmů chráněných trestním zákoníkem. Především se bude jednat o případy, kdy pachatel vyrobí, opatří sobě či jinému nebo přechovává předměty ve značném množství, přičemž tyto předměty vytvářejí celé zařízení, jež je určeno k výrobě konkrétní omamné nebo psychotropní látky nebo jedu či prekursorů tyto látky obsahujících, a to ve značném množství, pro více lidí nebo pokud pachatel soustavně vyrábí jednotlivé součástky zařízení nebo dlouhodobě vyrábí, opatřuje, přechovává a dále distribuuje suroviny potřebné k výrobě omamných nebo psychotropních látek, případně jedů na daných zařízeních.¹⁹³

193 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2367

3.4.7.3 Spáchání ve větším rozsahu vůči dítěti

Více k této problematice viz kapitoly 3.1.8.4.

3.4.7.4 Zisk značného prospěchu

Více k této problematice viz kapitolu 3.1.9.2.

3.5 Trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 TZ

(1) *Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti, nebo

c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

(3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.¹⁹⁴*

3.5.1 Objekt

Objekt spočívá v zájmu na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, k němuž dochází v případě, že dojde ke zneužívání jiných návykových látek než alkoholu.¹⁹⁵

3.5.2 Objektivní stránka

Co se objektivní stránky týče, spočívá pachatelovo jednání v tom, že svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo mu v tomto ohledu poskytuje podporu, případně zneužívání takovýchto látek podněcuje nebo šíří.¹⁹⁶

Není přitom nutné, aby osoby, které jsou sváděny nebo podporovány ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, byly těmito látkami skutečně ovlivněny.¹⁹⁷

3.5.2.1 Svádění a podpora jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu

Už ze své podstaty se v případě **svádění** jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu jedná o institut podobný účastenství, a to konkrétně návodu. Nicméně tento trestný čin účastenství vylučuje (k tomu blíže v kapitole 3.5.6).

194 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

195 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2900

196 JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 769

197 Rozsudek Krajského soudu v Olomouci ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. 2 To 461/97

Způsob svádění není nikde v trestním zákoníku definován, ve své podstatě může jít o jakékoli jednání, které vzbudí ve druhém rozhodnutí zneužívání drog. Podstatné přitom je, že svádění musí probíhat vůči konkrétně určené osobě.¹⁹⁸

Podpora ke zneužívání drog je ze své podstaty značně podobná účastenství ve formě pomoci (k tomu blíže v kapitole 3.5.6). Přitom stejně jako pomoc může podpora spočívat jak ve formě psychické, tak fyzické.

Fyzickou podporou bude například přímo opatření injekční stříkačky s dávkou dané látky, případně zajištění prostor, kde je možné látku zneužívat. Psychická podpora pak může spočívat v utvrzování jiného v tom, aby látku užil nebo poskytování nejrůznějších informací a vlastních zkušeností.¹⁹⁹

Stejně jako v případě svádění nejsou formy podporování nikde definovány. Tato činnost může být uskutečňována jak vůči jedincům, kteří již návykovou látku zneužívají, tak i těm, již ji teprve začínají zneužívat.

O podporu se nemůže jednat v případech, kdy jsou v rámci preventivních akcí pořádaných nejrůznějšími organizacemi rozdávány zdravotnické materiály, přičemž nemusí jít jen o injekční stříkačky, ale o jakýkoli jiný zdravotnický materiál. Stejně tak se nebude jednat o podporu tehdy, jsou-li organizátory veřejných akcí poskytovány nejrůznější rady a informace týkající se ať už zásad prevence nebo hygienických poučení.

Účelem tohoto ustanovení totiž není postihování činnosti, která směřuje ke snížení negativních následků souvisejících se zneužíváním návykových látek. Naopak jde o postihování jednání, které má za cíl tyto následky vyvolat, a to tím, že podporuje zneužívání těchto návykových látek.²⁰⁰

Za podporu by přitom bylo možné označit i jednání lékaře, *kteřý svým pacientům neoprávněně předepíše léky obsahující omamné nebo psychotropní látky, popřípadě prekursorů, pokud je alespoň srozuměn s tím, že druh a množství těchto léků neodpovídá zdravotnímu stavu pacientů a že ti mohou léky zneužít.*²⁰¹ Rozhodnutí přitom upozorňuje na problematiku, kdy může být v podobných případech poměrně nesnadné posoudit, zda se při

198 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2900

199 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2373

200 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2900

201 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 6 Tdo 547/2004

zpřístupňování omamných a psychotropních látek jiným osobám už nejedná o ilegální dispozice.²⁰²

3.5.2.2 Podněcování nebo šíření zneužívání jiné návykové látky než alkoholu

K takovému jednání může docházet různými prostředky, které nejsou nikde definovány, přičemž při užití způsobů, které mohou zasáhnout větší okruh lidí, může dojít k naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty.

V případě podněcování přitom není nutné, aby pachatel nabízel přímo látky, které obsahují omamné nebo psychotropní látky, ale záleží na prezentaci širšího sortimentu produktů, který nemusí sestávat jen z drog, ale i nástrojů k výrobě těchto látek. Postačí navíc i fakt, že tyto nástroje a látky svým vzhledem připomínají samotné drogy nebo jinak poukazují na jejich výrobu.²⁰³

Podněcování pachatel může uskutečňovat přímo, ale i nepřímo, a to způsoby, které například ironizují ty, kteří návykové látky nezneužívají.

Podstatou a rozdílem oproti svádění, je skutečnost, že pachatel nepáchá tento trestný čin vůči konkrétní osobě, ale vůči neurčitému množství jiných osob.

Šířením se myslí jakékoli jiné aktivity, jejichž účelem je zvyšování zájmu užívat jiné návykové látky než alkohol. Může se jednat o případy, kdy pachatel projevuje snahu vyzývat osoby zneužívající drogy k šíření drogové kultury, případně se může jednat i o schvalování páchaní drogových trestných činů.²⁰⁴

Pokud pachatel šíří nebo podněcuje zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, je lhostejné, zda měl pachatel drogu nebo prostředek k její výrobě u sebe, podstatné je pouze, zda ve svém souhrnu mohlo ovlivnit rozhodnutí jiných osob k tomu, aby drogu zneužili.²⁰⁵

Budeme-li přitom vycházet z definice poskytnuté soudem, pak *podněcováním je třeba rozumět projev, kterým pachatel zamýšlí ovlivnit rozhodnutí jiných osob tak, aby zneužily jiné návykové látky než alkohol. Nezáleží na formě projevu (ústní, písemná, konkludentní aj.). Podněcování se může stát přímo, nepřímo i skrytě (např. vychvalování pozitivních účinků*

202 Srov. HAMPL, K. Léčba nebo distribuce drog? *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2009. č. 2. s. 28-29.

203 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014

204 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2373

205 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 888/2016

zneužívání drog nebo poskytování návodů k dosažení vyšší efektivity v této činnosti). U podněcování tento projev vůle pachatele není zaměřen na konkrétní osobu nebo osoby.²⁰⁶

3.5.3 Subjekt

Pachatelem tohoto trestného činu může být jak osoba fyzická tak právnická, neboť tento trestný čin není uveden ve výčtu § 7 ZOTOPO.

3.5.4 Subjektivní stránka

Z pohledu subjektivní stránky je vyžadován úmysl. Není přitom nutné, aby osoby, vůči nimž byl tento trestný čin spáchán, byly skutečně ovlivněny. K dokonání postačí, pokud pachatel začal se sváděním, podporováním, podněcováním nebo šířením.²⁰⁷

3.5.5 Protiprávnost

Budeme-li vycházet ze skutkové podstaty a judikatury, je dle autorova názoru zcela jasné, že jakékoli podporování, šíření, svádění nebo podněcování ke zneužívání jiných návykových látek než alkoholu bude protiprávní. Otázkou však zůstávají takové projevy, např. v rámci umění, které v současné době nijak postihovány nejsou. K tomu se autor více vyjadřuje v kapitole 3.5.8

Co se okolností vylučujících protiprávnost týče, vzhledem ke znění skutkové podstaty je sice možné, aby mohla nastat okolnost vylučující protiprávnost, nicméně by se jednalo o případy natolik sporadické, že by bylo zbytečné se jim věnovat.

3.5.6 Účastenství a spolupachatelství

Účastenství ve formě organizátorství, návodu a pomoci je v případě tohoto trestného činu vyloučeno. Důvod spočívá v tom, že účastenství samo o sobě může být spácháno jen v souvislosti se spácháním trestného činu, a to vzhledem k jeho akcesorické podobě.²⁰⁸ Vzhledem k tomu, že dle našeho trestního práva není užívání návykových látek trestným činem, není možné, aby k organizátorství, návodu nebo pomoci došlo. Také z tohoto důvodu byl proto do trestního zákoníku zařazen i tento trestný čin, který by takové jednání postihoval.²⁰⁹

Vzhledem k tomu, že trestný čin šíření toxikomanie není vlastnoručním deliktem, je možné ho spáchat ve formě spolupachatelství a nepřímého pachatelství.

206 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, sp. Zn. 11 Tdo 879/2015

207 ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 2900

208 ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016. s. 269

209 JELÍNEK, J. a kol.. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5 vydání. Praha: Leges, 2016. s. 770

V případě spolupachatelství by se typicky jednalo o takovou činnost, kdy se dva pachatelé podílejí na svádění jiného ke zneužívání jiných návykových látek než alkoholu. V případě nepřímého pachatelství si lze celkem jednoduše představit osobu mladší patnácti let, jak na popud osoby trestně odpovědné podněcuje jiné osoby ke zneužívání drog formou rozdávání letáků.²¹⁰

3.5.7 Vývojová stadia

Co se pokusu týče, bude podle § 21 odst. 2 TZ stejně trestný jako dokonaný trestný čin. Typicky by se přitom mohlo jednat o takové případy, kdy by pachatel měl již vytištěny materiály pro podněcování k užívání návykové látky, načež, než stačil své jednání dokončit, byl zadržen policií.

Vzhledem k tomu, že příprava je podle § 20 TZ trestná jen pro zvlášť závažný zločin a zároveň není ani v tomto paragrafu uvedeno, že se příprava trestá, tudíž není naplněna ani jedna z podmínek pro trestání přípravy. Proto nedojde v případě tohoto trestného činu ke vzniku trestní odpovědnosti za přípravu ani při naplnění kvalifikovaných skutkových podstat zmíněných v odstavcích 2 a 3.

3.5.8 Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 2 a 3

Vzhledem k tomu, že jsou kvalifikované skutkové podstaty u drogových trestných činů stejné, bude věnována pozornost jen těm kvalifikovaným skutkovým podstatám, které se dle autora od ostatních liší.

3.5.8.1 Spáchání tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí a jiným obdobným způsobem

Důvodem pro zařazení této kvalifikované podstaty je především splnění závazku, který vznikl České republice na základě článku 9 Společného postupu, jejž schválila Rada EU na základě článku K3 Smlouvy o EU. Nebezpečnost tohoto jednání spočívá především ve skutečnosti, že svým charakterem může zasáhnout mnohem širší okruh osob.

V rámci jednotlivých způsobů naplnění této kvalifikované skutkové podstaty se tiskem myslí jakékoli sepsání nebo použití konkrétně určeného textu, případně i obrazu, jenž bude nejčastěji distribuován na papíře a k jehož rozmnožení bude zapotřebí použít tiskařský stroj schopný vytvořit noviny, časopisy, knihy nebo letáky.²¹¹

210 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2373

211 DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2375

Při spáchání výše zmíněnými formami schopnými ovlivnit větší počet lidí není podstatné, zda informace, které pachatel rozšiřuje, jsou volně dostupné na internetu, stejně tak je lhostejné, zda k propagaci a šíření dojde jen na jednom místě.²¹²

Co se propagace a šíření pomocí filmu týče, jedná se o jakýkoli děj, text či obraz, který je uchován na jakémkoli úložném zařízení, díky němuž je možno ho veřejně promítat. Ohled přitom nebude brán na to, o jaký druh filmu či o jaké úložné zařízení půjde.

Rozhlas a televize jsou z hlediska svého dosahu jednou z nejzávažnějších forem šíření a propagace zneužívání jiných návykových látek než alkoholu, přičemž vzhledem ke svojí povaze je možné použít jak obrazové, tak zvukové stopy.²¹³

Znak „jiným obdobným účelem“ bude dle Nejvyššího soudu ČR naplněn tehdy, *jestliže rozsah a koncentrace nabízené jiné návykové látky než alkoholu dosahuje takové intenzity, která je srovnatelná se spácháním tohoto činu tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo veřejně přístupnou počítačovou sítí. Zároveň Nejvyšší soud ČR definoval, jaké další způsoby se myslí pod pojmem „jiný“.* Bude se tedy jednat nejčastěji o takové případy, kdy bude možné způsobit takový dosah propagace nebo šíření obdobnému tomu, jaký jde spáchat filmem, tiskem, rozhlasem, televizí nebo veřejně přístupnou počítačovou sítí. Zpravidla se tedy bude jednat o takové způsoby, jakými jsou například závodní rozhlas či letáky.²¹⁴

Dle autora je problematická zejména forma propagace či šíření, která bude probíhat v jiném než českém jazyce. S takovou formou šíření se totiž setkáme především v případě písní s anglickým textem, které se hrají v rádiích, je možné je přehrát na internetových stránkách, jsou publikované na nosičích, případně v internetových obchodech nebo jsou používány jako součást počítačových her. Především v případě počítačových her, kdy budou kromě dospělých těmito texty písní zasaženy i osoby mladší osmnácti let, které jsou obzvlášť ovlivnitelné takovými projevy, je celkem s podivem, že takováto činnost v minulosti nebyla, a ani v současnosti není považována za trestnou. Vezmeme-li přitom v potaz fakt, že dle školních osnov je cizí jazyk, ve většině případů pak anglický jazyk, povinně vyučován už od

212 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012

213 DRAŠTÍK, A., FREMR R., DURDÍK T., RŮŽIČKA M. a SOTOLÁŘ A. a kol. Trestní zákoník: komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. s. 2375

214 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012

třetí třídy základní školy,²¹⁵ je dle názoru autora celkem zřejmé, že k ovlivnění dojít může poměrně jednoduše.

Dalo by se namítat, že v případě cizojazyčných textů písní posluchači nevěnují tolik pozornosti textu, přesto však, jak vyšlo z autorova průzkumu najevo, víc jak polovina těch, kteří ovládají cizí jazyk, věnuje pozornost textu písně a zhruba čtvrtina z dotázaných se ve většině případů zajímá i o podtext písně.²¹⁶

V případě trestného činu šíření toxikomanie formou písní a vůbec jakékoli umělecké tvorby bude vždy nutné zaobírat se otázkou, zda se jedná o trestný čin šíření toxikomanie nebo jde o svobodu umělecké tvorby.²¹⁷

V minulosti už sice došlo k podobným jednáním, která naplňovala skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie,²¹⁸ nicméně k šíření toxikomanie mělo dojít formou tisku a ne písní, přičemž trestní stíhání bylo posléze zastaveno.²¹⁹ Je přitom s podivem, že v některých případech mají orgány činné v trestním řízení tendenci posuzovat některé formy šíření toxikomanie poměrně striktně, zatímco v jiných případech je posuzování poměrně benevolentní, respektive k němu vůbec nedojde, ač by dle názoru autora skutkovou podstatu naplňovalo.²²⁰ Autor je toho názoru, že k postihování této činnosti nedochází také z toho důvodu, že v minulosti byli někteří interpreti a jejich produkce komunistickým režimem zakazovány a orgány činné v trestním řízení se k takovým praktikám nechtějí vracet, respektive nechtějí, aby byly s komunistickým režimem srovnávány.

V případě anglické tvorby jsou tyto formy šíření a propagace ještě častější a často i explicitnější.²²¹ Přitom vzhledem k možnosti spáchání tohoto trestného činu právnickou

215 Srov. MŠMT vydalo ukázkové osnovy • Informace o Metodickém portálu. Metodický portál RVP.CZ - unikátní PROSTOR PRO UČITELE, sdílení zkušeností a spolupráci [online]. [cit. 01. 07. 2017]. Dostupné z: <https://rvp.cz/informace/msmt-a-vup-vydalo-ukazkove-osnovy>

216 Srov. přílohu č. 2

217 Srov. čl. 15 odst. 2 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod

218 Jiřího X. Doležala obvinili z šíření toxikomanie. Kvůli vtípku může skončit ve vězení | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy [online]. Copyright © 1997 [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jiriho-x-dolezala-obvinili-z-sireni-toxikomanie-kvuli-vtipku-muze-skoncit-ve-vezeni_201308141909_aholusova

219 Srov. Redaktor Reflexu Doležal stíhán nebude, toxikomanii nešířil. Rozhovor | EuroZprávy.cz. Zprávy z domova | EuroZprávy.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/zivot/78431-redaktor-reflexu-dolezal-stihan-nebude-toxikomanii-nesiril-rozhovor/>

220 Srov. REST - ČAS HULIT (prod. Grizzly) - YouTube. YouTube [online]. [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2FX9nEKuJAA>

221 Srov. Snoop Dogg - Smokin' Smokin' Weed ft. Nate Dogg, Slim Thug (Explicit) - YouTube. YouTube [online]. [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UW5KyOHPeeY>

osobou je dle autora zcela bez debat, že tím, že právnická osoba, která na svých internetových stránkách tuto tvorbu zpřístupňuje veřejnosti, tento trestný čin páchá, případně se na něm účastní. Přitom nebezpečnost ovlivnění většího množství lidí je dle autora ještě větší než v případě vysílání v rozhlasu nebo v televizi, neboť počet zhlédnutí v řádu milionů je tak velké rozmezí, jehož v tuzemských podmínkách v rámci vysílání prakticky nelze dosáhnout. Nehledě na to, že tato tvorba je v dnešní době kdykoli, odkudkoli a komukoli přístupná.

Autor je toho názoru, že v případě šíření a propagace zneužívání drog by obzvlášť v případě hudebních interpretů, potažmo společností, které skladby těchto interpretů publikují, mělo dojít k postihům v případě jejich šíření. Vzhledem k tomu, jaký vliv tyto interpreti mají především na dospívající, kteří jsou nejvíce ovlivnitelní, je celkem zjevné, že šíření, že užívání návykových látek je vlastně v pořádku, spadá do kategorie poměrně nebezpečného chování, které má potenciál značně ovlivnit smýšlení společnosti, a to především v případě, kdy takovýchto interpretů bude více. Navíc, jak již bylo zmíněno výše, takové jednání by ve svém souhrnu mohlo ovlivnit rozhodnutí jiných osob, především pak osob mladších 18 let, k tomu, aby drogu zneužily.

Přestože si autor myslí, že svoboda umělecké tvorby a projevu musí být bezpodmínečně dodržována, nelze tvrdit, že jde o právo neomezitelné. Takový postoj zastává i Ústavní soud ČR. *Umělci a ti, kteří propagují či rozšiřují jejich díla, však nejsou imunní před možností, že jejich právo na svobodu projevu, zakotvené v čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, bude omezeno. Kdokoliv vykonává svoji svobodu projevu, bere na sebe, v souladu s jednoznačným zněním druhého odstavce čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, „povinnosti a odpovědnost“; jejich rozsah bude záviset na dané konkrétní situaci a prostředcích, které používá.*²²² Možnost omezení umělecké tvorby zavádí v tomto ohledu i TZ, neboť film je zcela nepochybně umělecké dílo a tudíž spáchání trestného činu šíření toxikomanie je možné spáchat i filmem.

Omezování umělecké činnosti je zapotřebí obzvlášť tehdy, pokud jde o takovou tvorbu, která je s to ovlivňovat smýšlení lidí a jejich chování, kdy předkládá určité vzory, které vzbuzují v ostatních rozhodnutí zneužít jinou návykovou látku než alkohol. Konec konců i to je účel tohoto ustanovení, postihovat chování, které povede jiné k užívání jiných návykových látek než alkoholu. Pokud je tedy možné postihovat jednání, které směřuje vůči jednotlivci nebo skupině jednotlivců, a to jak přímo, tak nepřímo dle judikatury Nejvyššího

222 Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 19. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 606/03

soudu ČR,²²³ nepostihování téhož chování, které se schovává za uměleckou tvorbu s potenciálem ovlivnit rozhodování týkajícího se zneužití či nezneužití drogy mnohem většího množství lidí je dle názoru autora krátkozraké.

Jinak by byla celá záležitost vnímána v případě, že by bylo z tvorby daného autora patrné, že texty jeho písní, v případě videoklipu také obrazový doprovod, jsou myšleny pouze jako „legrace“, neboť na základě rozsudku obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 19 T 117/2011 je v demokratickém právním státě možné si dělat legraci ze všeho, přičemž pokud jde o toto posuzování, je třeba vnímat kompletní tvorbu pachatele a i jeho život.

Pokud bychom se zaměřili na tvorbu a život interpretů, které autor uvedl výše v poznámkách pod čarou, zjistili bychom, že skutkovou podstatu naplňují a naplňuje ji v současnosti i celá řada dalších interpretů obzvláště v případě názorů na užívání konopí. Přesto takové jednání postihováno není, i když by tomu tak dle názoru autora na základě znění § 287 TZ být mělo, neboť, jak uvedl výše, předkládáním takového obrazu z úst interpretů, kteří často bývají dětem za vzory, může stoupat počet uživatelů omamných látek. Tomu odpovídá i fakt, že podle zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost v ČR užívá konopí téměř 20% osob věku 15 – 34 let.²²⁴

223 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, sp. Zn. 11 Tdo 879/2015

224 Czech Republic, Country Drug Report 2017 | www.emcdda.europa.eu. EMCDDA home page | www.emcdda.europa.eu [online]. [cit. 25. 06. 2017] Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-drug-reports/2017/czech-republic>

4. Zahraniční právní úprava

V následujících podkapitolách se bude autor věnovat problematice drogových trestných činů, jak je upravují naši jednotliví sousedé. Tuto právní úpravu autor zmíní jen stručně, neboť si je vědom značné obsáhlosti, jaké by tak diplomová práce nabyla, pokud by se úpravě věnoval tak detailně, jako to činil v kapitole 3.

4.1 Právní úprava drogových trestných činů na Slovensku

Drogové trestné činy jsou upraveny v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestném zákonu (STZ). Konkrétně tyto trestné činy najdeme ve zvláštní části v hlavě první, kde jsou upraveny trestné činy proti životu a zdraví. Jak je tedy patrné, už objekt se v případě těchto trestných činů liší, neboť jím je právě zájem společnosti na ochraně života a zdraví před škodlivými účinky omamných a psychotropních látek, jedů a prekursorů.²²⁵

Drogové trestné činy jsou upraveny podobně, jako je upravuje i česká právní úprava. Liší se také svým řazením, kdy STZ začíná v rámci této trestné činnosti trestným činem přechovávání omamné a psychotropní látky, prekursoru nebo jedu (§ 171 STZ), dále následuje trestný čin neoprávněné výroby a jiného nakládání s omamnou látkou, psychotropní látkou, jedem anebo prekurzorem (§ 172 STZ), výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné látky, psychotropní látky, jedu a prekursoru (§ 173 STZ) a šíření toxikomanie (§ 174 STZ). Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, jak ho známe z TZ, STZ samostatně neupravuje. Tato činnost je postihována podle § 172 STZ.

V rámci drogových trestných činů STZ nepoužívá pojem „množství větší než malé“, ale pracuje s pojmem „obvyklá jednorázová dávka“, která však není nikde definována a v rámci takového označení bude nepochybně vyvstávat problém, jaké množství vlastně je jednorázová dávka, neboť takové určení bude značně individuální.²²⁶ V rámci množství omamných nebo psychotropních látek, prekursorů a jedů STZ pracuje s násobky obvyklé jednorázové dávky.²²⁷

225 Srov. STIFFEL, H., SAMÁŠ O., TOMAN P. Trestný zákon: stručný komentár. Bratislava: Iura Edition, 2010. s 375 – 382

226 ŠTEFUNKOVÁ, M., KORDÍK, M. Drogové trestné činy ve Slovenské republice se zaměřením na posuzování přechovávání drog pro vlastní potřebu. Trestněprávní revue. 2017, č. 3, s. 68

227 Srov. § 135 STZ

Obecně lze říci, že v rámci ukládání trestů je STZ přísnější než TZ. Např. v případě trestného činu podle § 172 STZ hrozí pachateli při naplnění kvalifikovaných skutkových podstat trest odnětí svobody až na doživotí.

Co se týče skutkových podstat jednotlivých trestných činů, jsou obě úpravy prakticky stejné, nicméně STZ postihuje přísněji jednání, které TZ nezná. Jde o jednání naplňující základní skutkovou podstatu trestného činu neoprávněné výroby a jiného nakládání s omamnou látkou, psychotropní látkou, jedem anebo prekurzorem, kdy pachatel toto jednání učiní vůči osobě, která se léčí z drogové závislosti. Typicky by šlo o jednání, kdy by pachatel takové osobě omamnou nebo psychotropní látku vyrobil, opatřil, dovezl, vyměnil, přechovával pro ni nebo jí látku prodal. Dle autorova názoru jde přitom o jednání, které by mělo být přísněji postihováno i českým trestním právem.

4.2 Právní úprava drogových trestných činů v Německu

První rozdíl oproti české právní úpravě spočívá v tom, že drogové trestné činy nejsou upraveny v trestním zákoníku, ale jsou upraveny ve zvláštním zákoně. Konkrétně se jedná o Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln, Betäubungsmittelgesetz (BTMG).²²⁸ Samotná úprava je značně kazuistická a někdy postihuje jednání, která byla u nás odvozena až judikaturou.²²⁹

BTMG nerozděluje drogy na omamné a psychotropní látky. Rovněž nepostihuje nakládání s jedy, takové jednání postihuje jiný zákon (Chemikaliengesetz). Podíváme-li se na jednotlivé trestné činy, jsou si skutkové podstaty značně podobné, nicméně BTMG neobsahuje trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedu nebo prekursoru. Všechny základní skutkové podstaty nalezneme v § 29. Kvalifikované skutkové podstaty jsou pak upraveny v § 29a až 30a BTMG.

Jak bylo zmíněno výše, skutkové podstaty jsou si v obou případech značně podobné. Přesto BTMG pamatuje i na případy, které TZ opomíjí. Kupříkladu jako prodej omamných látek bere i jednání, kdy pachatel prodá zvíře, poněvadž i zvířata mohou produkovat omamné látky²³⁰ (srov. kapitolu 2.8.2 látky DMT a 5 – MeO – DMT).

228 Znění BTMG lze najít na těchto internetových stránkách: BtMG - nichtamtliches Inhaltsverzeichnis. Gesetze im Internet [online]. [cit. 25. 08. 2017]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/btmg_1981/

229 Srov. § 29 odst. 6 BTMG a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014

230 Srov. KÖRNER, H., PATZAK J., VOLKMER M. Betäubungsmittelgesetz: BtMG. Kommentar. 8. Auflage.

Mnichov: C. H. Beck 2016. Unerlaubtes Handeltreiben mit Betäubungsmitteln § 29 Abs. 1 S. 1 Nr. 1 BtMG. Marg. č. 23

Stejně jako česká právní úprava, pracuje i BTMG se slovním spojením „množství větší než malé“, přičemž BTMG dále rozlišuje ještě „malé množství“ a „normální množství“, které však není v BTMG upraveno, nicméně se podle Patzaka jedná o takové množství, které se hraničí s malým množstvím a množstvím větším než malým. Malé množství BTMG nedefinuje, literatura a také judikatura se však shodují na tom, že o malé množství musí jít tehdy, pokud je možné veškerou omamnou látku okamžitě zkonsumovat nebo jde o denní spotřebu člověka bez vypěstované závislosti, popřípadě může jít maximálně o tři „dávky“. Ona „dávka“ je množství schopné navodit stav intoxikace. V souvislosti s tím, co je „dávkou“ a co už jí není, budou zkoumány aktivní látky, jakož i závislost uživatele.²³¹

V případě, že se bude jednat o zcela novou drogu, zjistí se množství větší než malé takovým způsobem, že se obvyklá dávka běžného nezávislého konzumenta vynásobí třemi. Takto se určí hraniční množství, přičemž všechno, co bude toto množství přesahovat, bude pokládáno za množství větší než malé.²³²

Obecně lze říci, že německá právní úprava přistupuje k pachatelům drogových trestných činů mírněji než česká. Za mírnější případy spáchání např. bere takové jednání, kdy pachatel má vypěstovanou závislost na omamné látce nebo spáchá trestný čin v souvislosti se svojí závislostí.²³³ To je dle názoru autora přístup, který by měl být přejet i do TZ, neboť celou řadu jednání TZ postihuje poněkud přísně. Např. při naplnění kvalifikované skutkové podstaty v § 283 TZ, kdy při spáchání tohoto trestného činu členem organizované skupiny bude pachateli hrozit trest odnětí svobody až na 10 let. Přitom však takto závislá osoba bude často členem jen z toho důvodu, aby získala prostředky na další nákup omamných látek pro svoji potřebu, nebo takto bude jednat jen proto, že jí budou omamné látky slíbeny jako odměna. Přesto na takové pachatele zcela zjevně právní úprava necílí a navzdory tomu jsou postihováni stejně jako ti členové organizované skupiny, kteří se podílejí na jejím řízení a činí tak primárně za účelem dosažení zisku.

Co se týče trestních sazeb, BTMG určuje horní hranici trestní sazby jen v § 29, v ostatních paragrafech už horní sazba uvedena není.²³⁴

231 Srov. KÖRNER, H., PATZAK J., VOLKMER M. Betäubungsmittelgesetz: BtMG. Kommentar. 8. Auflage. Mnichov: C. H. Beck 2016. Unerlaubter Anbau von Betäubungsmitteln. § 29 Abs. 5. Marg. č. 26 – 36

232 Tamtéž. Marg. č. 54

233 Srov. KÖRNER, H., PATZAK J., VOLKMER M. Betäubungsmittelgesetz: BtMG. Kommentar. 8. Auflage.

Mnichov: C. H. Beck 2016. Unerlaubter Anbau von Betäubungsmitteln. § 29 Abs. 1 S. 1 Nr. 3 BtMG Marg. č. 73

234 Srov. § 29, § 29a, § 30 a § 30a BTMG

4.3 Právní úprava drogových trestných činů v Rakousku

Drogové trestné činy jsou stejně jako v případě Německa upraveny ve zvláštním zákoně. Konkrétně jde o Suchtmittelgesetz (SMG). Oproti německé právní úpravě však SMG rozlišuje omamné a psychotropní látky, přičemž toto rozdělení se promítá v tom, že omamné látky jsou upraveny odděleně v § 27 – § 28b a psychotropní látky jsou upraveny v § 30 - § 31b. Samostatně je pak upraven v § 32 trestný čin nedovoleného zacházení s prekursory, který se vztahuje jak na omamné, tak psychotropní látky.²³⁵

Skutkové podstaty jsou si opět značně podobné, nicméně oproti TZ SMG neobsahuje dva trestné činy, a to trestný čin šíření toxikomanie a trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedu nebo prekursoru.

I některé kvalifikované skutkové podstaty nejsou v SMG upraveny. SMG nepostihuje přísněji případy, kdy pachatel spáchá trestný čin vůči dětem či za účelem dosažení značného nebo velkého prospěchu. Rovněž se nesečkáme s kvalifikovanými skutkovými podstatami spočívajícími ve způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti.

SMG při určování množství pracuje s pojmem „hraniční množství“. Hraniční množství je přitom stanoveno nařízením, které vydává ministr spravedlnosti ve spolupráci s ministrem zdravotnictví. Přitom toto množství se určuje na základě toho, jak velké množství je způsobilé ve velké míře ohrozit zdraví nebo způsobit vznik závislosti, návyku nebo návykového chování.²³⁶

Stejně jako se v Německu postihují mírněji závislé osoby, které spáchají trestný čin v souvislosti se svou závislostí, postihují se mírněji i osoby s vypěstovanou závislostí, které převážně z toho důvodu trestný čin spáchají podle SMG. Tato okolnost je přitom stanovena v § 27 odst. 5, na nějž je v případě ostatních trestných činů vždy odkazováno.

Obecně lze říci, že SMG je mírnější, co se ukládání trestu odnětí svobody týče, než TZ. Nicméně podobně, jako tomu je na Slovensku, je možné pachateli organizujícímu skupinu složenou z většího počtu lidí a která naplňuje skutkové znaky jednání spočívajícího ve výrobě, dovozu, vývozu, nabízení, přechovávání pro jiného nebo prodeje v množství přesahující hraniční množství uložit trest odnětí svobody až na doživotí.²³⁷

235 Znění SMG je možné najít na těchto internetových stránkách: Suchtmittelgesetz (SMG) - JUSLINE Österreich. Grundbuch, Firmenbuch, GISA, Gesetz - JUSLINE Österreich [online]. [cit. 02. 09. 2017] Dostupné z: <https://www.jusline.at/gesetz/smg>

236 Srov. § 28b SMG

237 Srov. § 28a SMG

4.4 Právní úprava drogových trestných činů v Polsku

Stejně jako v Rakousku a Německu jsou i v Polsku upraveny drogové trestné činy ve zvláštním zákoně. Konkrétně se jedná o zákon potlačující narkomanií (ZPN), v originále ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii.

Znění skutkových podstat jednotlivých trestných činů v ZPN jsou si velice podobná se zněním skutkových podstaty drogových trestných činů, které upravuje TZ. Oproti TZ jsou však skutkové podstaty různých trestných činů roztrženy do jednotlivých článků, kdy jednání, které postihuje např. § 283 TZ, odpovídá více článků ZPN, což dle autorova názoru činí ZPN poněkud nepřehledným.

V případě drogových trestných činů se setkáme s jiným objektem, kterým je život a zdraví lidí, což by nebylo nic neobvyklého, nicméně je jím také ochrana monopolu společností vyrábějících či zpracovávajících omamné látky.²³⁸ Objekt se však může někdy měnit, a to v případech, kdy pachatel drogu drží.²³⁹

Co se trestních sazeb týče, nejsou v rámci páchaní drogové trestné činnosti mezi českou a polskou úpravou zvlášť velké rozdíly. ZPN přísněji postihuje jednání spočívající v páchaní drogových trestných činů za účelem dosažení zisku, kdy pachateli hrozí trest odnětí svobody až na 10 let.

V souvislosti s polskou úpravou je třeba zmínit i trestný čin šíření toxikomanie a s ním i podobný problém, na který upozorňoval autor v rámci kapitoly 3.5.8.1. Na podobné jednání totiž upozorňuje i Srogosz ve svém komentáři. Stejně jako autor totiž došel k závěru, že šíření toxikomanie, jako ho upravuje ZPN, který postihuje podobné chování jako TZ v rámci tohoto trestného činu, naplňuje i chování, k němuž dochází formou písní či jiného uměleckého projevu, jenž může naplňovat skutkovou podstatu tohoto trestného činu.

238 Srov. SROGOSZ, T. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz. 2. vydání. Varšava: C. H. Beck, 2008. Art. 53. [cit. 30. 10. 2017]. Dostupné z: <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogezdambuha3tenjoobqxalrtha2tinbthe3a>

239 Srov. SROGOSZ, T. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz. 2. vydání. Varšava: C. H. Beck, 2008. Art. 62. [cit. 30. 10. 2017]. Dostupné z: <https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogezdambuha3tenjoobqxalrtha2tinbuga4q>

Závěr

Jak bylo stanoveno v úvodu práce, autor nepopsal všechny trestné činy související se zneužíváním návykových látek, neboť by to ani v rámci požadovaného rozsahu diplomové práce nebylo možné. V práci byl prostor věnován drogovým trestným činům upraveným v paragrafech 283 až 287 TZ, které autor podrobně rozebral, přičemž se zaměřil především na otázky týkající se objektivní stránky, a to nejen z pohledu soudní praxe a odborné veřejnosti, ale i z pohledu autora. V následujících odstavcích budou již jen zrekapitulovány problémy a závěry, k nimž autor při vypracování práce došel.

Výklad nejasného slovního spojení „množství větší než malé“, které zákonem není blíže specifikováno, je zcela ponechán na judikatuře v důsledku zrušení nařízení vlády. Toto nařízení bylo přitom zčásti zrušeno Ústavním soudem ČR. Je přitom otázka, zda to skutečně bylo nutné, vezmeme-li v potaz fakt, že v jiných státech, např. Rakousku, je možné použít metodu vymezení množství většího než malého v rámci postihování drogové trestné činnosti formou podzákonného právního předpisu. Přitom současné řešení, kdy se používá stanovisko Nejvyššího soudu ČR, jakožto pouhé doporučení, není dle názoru autora nejvhodnější. Za optimální připadá autorovi použití zákona, v němž by mělo být stanoveno množství větší než malé pro jednotlivé omamné a psychotropní látky podobně, jako je to uvedeno ve zmíněném stanovisku Nejvyššího soudu ČR. Je sice jasné, že takto stanovené množství by mohlo vést k nepřiměřené tvrdosti vůči uživatelům, nicméně tato tvrdost by mohla být zmírněna podobným přístupem, jaký užívá německý BTMG nebo rakouský SMG, tedy mírnějšímu postihování pachatelů, kteří trestný čin spáchali kvůli své závislosti, popřípadě pokud spáchání trestného činu s jejich závislostí souviselo.

U trestného činu neoprávněného přechovávání jedu pro vlastní potřebu, poukázal autor na problém spočívající ve znění této skutkové podstaty, které není zcela logické v rámci právní nauky. Obzvláště proto, že zákonodárce použil slovní spojení „pro vlastní potřebu“, přičemž judikatura toto slovní spojení vyložila jako spotřebu a komentářová literatura jako konzumaci, ačkoliv v tomto ohledu se jednalo o výklad v rámci konzumace drogy a nikoli jedu. Přesto však nelze tvrdit, že jednou použité slovní spojení v jednom případě bude znamenat něco zcela jiného v případě druhém, a proto lze dojít k závěru, že české právo v tomto ohledu postihuje přípravu k sebevraždě nebo ublížení na zdraví sobě samému. Bylo by proto mnohem vhodnější změnit znění skutkové podstaty tak, jak tomu bylo v rámci dříve

platného trestního zákona nebo přechovávání jedu upravit v samostatném odstavci či paragrafu, případně v samostatném zákoně po vzoru Německa.

V rámci trestného činu šíření toxikomanie byla pozornost věnována jednání spočívajícímu ve spáchání tohoto trestného činu formou umělecké tvorby, a to konkrétně písněmi. Autor se zabývá tím, zda v případě, kdy osoba vyzývá ke konzumaci jiné návykové látky než alkoholu, jde o jednání, které by mělo být postihováno trestním právem, a to především z toho důvodu, že se dostává do konfliktu s ústavním právem. Autor se domnívá, že v takovém případě dochází k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, nicméně kvůli historické zkušenosti z dob komunismu, během níž byli někteří interpreti a jejich tvorba zakazováni, k postihu nedochází. Přitom vliv interpretů na chování uživatelů, především pak mladých prvouživatelů, je nepochybný a může zcela jistě některé osoby důvodně pohnout ke zneužívání omamných nebo psychotropních látek.

V rámci studia literatury a dalších zdrojů věnoval autor pozornost i zahraniční právní úpravě drogové trestné činnosti, a to konkrétně úpravě slovenské, německé, rakouské a polské, kterou stručně nastínil a uvedl některé případy, o nichž se domnívá, že by měly být převzaty i do české právní úpravy.

Je zcela jasné, že téma, které si autor zvolil, je značně rozsáhlé a i přes momentální rozsah práce by bylo vhodné věnovat tématu více pozornosti, a to obzvláště v rámci porovnávání se zahraniční právní úpravou, neboť právě v ní je možné spatřovat značnou inspiraci při postihování drogové trestné činnosti.

Seznam použitých zkratek

- **a násl.:** a následující
- **apod.:** a podobně
- **atd.:** a tak dále
- **BTMG:** zákon o omamných látkách (Betäubungsmittelgesetz)
- **čl.:** článek
- **ČR:** Česká republika
- **ČSSR:** Československá socialistická republika
- **dm:** decimetr
- **g:** gram
- **EU:** Evropská unie
- **Kč:** Koruna česká
- **Kčs:** Koruna československá (Koruna československá za První republiky)
- **Marg. č.:** marginální číslo
- **mg:** miligram
- **ml:** mililitr
- **např.:** například
- **ng:** nanogram
- **odst.:** odstavec
- **OSN:** Organizace spojených národů
- **PCP:** Fencyklidin
- **písm.:** písmene, písmeno
- **s.:** strana
- **sp. zn.:** spisová značka
- **SNL:** nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek
- **SMG:** zákon o návykových látkách (Suchtmittelgesetz)
- **STZ:** zákon č. 300/2005 Z.z. trestný zákon ve znění pozdějších předpisů
- **THC:** tetrahydrokanabinol
- **TZ:** zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
- **tzv.:** tak zvaný

- **ZOZ:** Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- **ZPN:** zákon potlačující narkomanii
-

Seznam použité literatury a pramenů

Právní předpisy

Platné právní předpisy České republiky

1. Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů
2. Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou
3. Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
5. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 418/2011 Sb., zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ve znění pozdějších předpisů

Již neplatné právní předpisy

1. Nařízení ministra spravedlnosti č. 118/1950 Sb., o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona
2. Nařízení vlády Československé č. 174/1922 jímž provádí se zákon ze dne 17. února 1922, čís. 86 Sb. z. a n., kterým se omezuje podávání alkoholních nápojů.
3. Nařízení vlády č. 192/1988 Sb., o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví
4. Vládní nařízení č. 56/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví
5. Vyhláška č. 57/1967 Sb., kterou se provádí vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví
6. Zákon č. 117/1852 ř.z., Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích
7. Zákon č. 86/1922 Sb., z. a n. kterým se omezuje podávání alkoholních nápojů
8. Zákon č. 128/1923 Sb., z. a n. o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb., z. a n. z roku 1922.

9. Zákon č. 29/1938 Sb., z. a. n. kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb., z. a. n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb., z. a. n., a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb., z. a. n. (opiový zákon)
10. Zákon č. 87/1948 Sb., o potírání alkoholismu
11. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
12. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
13. Zákon č. 120/1962 Sb., o boji proti alkoholismu
14. Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi
15. Zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Právní předpisy Evropské unie

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog
2. Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 o pravidlech pro sledování přípravků, které tyto látky obsahují

Zahraníční právní předpisy

1. Právní předpisy Slovenské republiky
 - Zákon č. 300/2005 Z.z. trestný zákon ve znění pozdějších předpisů
2. Právní předpisy Spolkové republiky Německo
 - Gesetz über den Verkehr mit Betäubungsmitteln
 - Chemikaliengesetz
3. Právní předpisy Rakouské republiky
 - Bundesgesetz über Suchtgifte, psychotrope Stoffe und Vorläuferstoffe (Suchtmittelgesetz - SMG) StF: BGBl. I Nr. 112/1997
4. Právní předpisy Polské republiky
 - Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z roku 2005

Knihy

1. BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015
2. DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015
3. DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015

4. DREHER, J. *Psychofarmakoterapie: stručně, jasně, přehledně. 1. vydání.* Přeložil LANDA, L. Praha: Grada Publishing, 2017
5. ESCHOTADO, A. *Stručné dějiny drog. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003.*
6. GERLOCH, A. *Teorie práva. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017*
7. HEJDA, J. *Kriminologické, trestně právní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení.* Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o. Jindřichův Hradec, 2000.
8. HIRT, M. a kol. *Soudní lékařství.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU.
9. HIRT, M. a kol. *Soudní lékařství II díl. 1. vydání.* Praha: Grada Publishing, 2016.
10. IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná část.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017.
11. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5 vydání.* Praha: Leges, 2016
12. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 6. vydání.* Praha: Leges, 2016
13. KALINA, K. a kol. *Klinická adiktologie.* Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché.
14. KÖRNER, H., PATZAK J., VOLKMER M. *Betäubungsmittelgesetz: BtMG. Kommentar. 8. Auflage.* Mnichov: C. H. Beck 2016.
15. MRAVČÍK, V. a kol. 2016. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015.* Praha: Úřad vlády České republiky.
16. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy.* Vydání 4., aktualizované. Praha: Portál, 2011.
17. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách. 1. vydání.* Praha: Koniasch Latin Press, 1997.
18. PÁLENÍČEK, T., KUBŮ P. a MRAVČÍK V. *Nové syntetické drogy: charakteristika a hlavní rizika.* Praha: Úřad vlády České republiky, 2004. Monografie, no. 4.
19. PAVLOVSKÝ, P. *Soudní psychiatrie a psychologie. 4., aktualizované vydání.* Praha: Grada, 2012. Psyché.
20. SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení.* Sv. 65. Praha: Justiční akademie ČR, 2003. Příručky ministerstva spravedlnosti České republiky.
21. SROGOSZ, T. *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii. Komentarz. 2. vydání.* Varšava: C. H. Beck, 2008.

22. STREJC, P. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckova skripta.
23. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2016.
24. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012
25. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
26. VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. 1. vydání Olomouc: ANAG, 2011
27. VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek: komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
28. ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní – zvláštní část: multimediální učební text*. 1. vydání Brno: Masarykova univerzita, právnická fakulta, 2014. 151 s. Edice Učebnice Právnické fakulty MU, sv. č. 514

Články

1. HAMPL, K. *Léčba nebo distribuce drog?* Bulletin Národní protidrogové centrály. 2009. č. 2. s. 28 a násl.
2. HRUŠKA, J. *Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda*. Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související. 2011, č. 3. s. 4 a násl.
3. HRUŠKA, J. *Je "pouhé" pěstování konopí trestné?* Trestní právo, 2008, č. 11, s. 32 a násl.
4. KLOUČKOVÁ S., *Hodnocení znaků skutkové podstaty trestného činu přechovávání drog pro vlastní potřebu podle § 187a trestního zákona*. Právní rozhledy, 2000, č. 6. s. 242 a násl.
5. PÚRY, F., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P. *K problematice trestněprávního postihu přechovávání drog pro vlastní potřebu*. [Právní rozhledy, 1999, č. 10, s. 509](#) a násl.
6. ŘÍHA, Jiří. *Vývoj právní úpravy nepřičetnosti na našem území*. Trestní právo. 2007, 04. s. 38 a násl.
7. ŠTEFUNKOVÁ, M., KORDÍK, M. *Drogové trestné činy ve Slovenské republice se zaměřením na posuzování přechovávání drog pro vlastní potřebu*. Trestněprávní revue. 2017, č. 3, s. 66 a násl.
8. VIDRNA, Jan, VUČKA, Jan, POPOV, Petr. *Větší než malé množství nejistoty*. Trestněprávní revue. 2017, č. 2. s. 35 a násl.

9. VUČKA, Jan. *Sčítat, či nesčítat „větší než malé množství“?*. Trestněprávní revue. 2017, č. 9, s. 211 a násl.
10. ZEMAN, Petr. „*Výroba“ konopí z konopí?*. Trestněprávní revue. 2015, č. 9. s. 211 a násl.

Judikatura

Judikatura ČSR, ČSSR a ČR

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28. 5. 1976, sp. zn. 4 To 13/76
3. Rozsudek Krajského soudu v Olomouci ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. 2 To 461/97
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 7. 1985, sp. zn. 11 To 51/85
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. 3 Tz 56/2001
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 4 Tz 65/2003
8. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 11. 2005, sp. zn. 55/2005
9. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 6 Tdo 547/2004
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 794/2004
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005
12. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005
13. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006
14. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 4 Tdo 917/2009
15. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 6 Tdo 156/2010
16. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010
17. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012
18. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012
19. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012
20. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014
21. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 11 Tdo 879/2015
22. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 888/2016
23. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 19. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 606/03
24. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2003 sp. zn. 2 To 144/03
25. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013
26. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014

Internetové zdroje

1. Alkohol a návykové látky - Informace - Bezpečné cesty.cz. Úvodní stránka - Bezpečné cesty.cz [online]. Copyright © 2014 [cit. 08. 06. 2017]. Dostupné z: <https://www.bezpecnecesty.cz/cz/informace/bezpecna-jizda-v-aute/alkohol-a-navykove-latky?>
2. BtMG - nichtamtliches Inhaltsverzeichnis. Gesetze im Internet [online]. [cit. 25. 08. 2017]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/btmg_1981/
3. Czech Republic, Country Drug Report 2017 | www.emcdda.europa.eu. EMCDDA home page | www.emcdda.europa.eu [online]. [cit. 25. 06. 2017] Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-drug-reports/2017/czech-republic>
4. Ing. Jaroslav Zikmund. Heroin. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>
5. Ing. Jaroslav Zikmund. Kokain. [online]. [cit. 14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.zikmund.org/>
6. Jiřího X. Doležala obvinili z šíření toxikomanie. Kvůli vtípku může skončit ve vězení | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy [online]. Copyright © 1997 [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/jirih-x-dolezala-obvinili-z-sireni-toxikomanie-kvuli-vtipku-muze-skoncit-ve-vezeni_201308141909_aholusova
7. MŠMT vydalo ukázkové osnovy • Informace o Metodickém portálu. Metodický portál RVP.CZ - unikátní PROSTOR PRO UČITELE, sdílení zkušeností a spolupráci [online]. [cit. 01. 07. 2017]. Dostupné z: <https://rvp.cz/informace/msmt-a-vup-vydalo-ukazkove-osnovy>
8. Redaktor Reflexu Doležal stíhán nebude, toxikomanii nešířil. Rozhovor | EuroZprávy.cz. Zprávy z domova | EuroZprávy.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 02. 07. 2017]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/zivot/78431-redaktor-reflexu-dolezal-stihan-nebude-toxikomanii-nesiril-rozhovor/>
9. REST - ČAS HULIT (prod. Grizzly) - YouTube. YouTube [online]. [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2FX9nEKuJAA>
10. Množství větší než malé, aneb kolik je možné drž | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 24.6.2017]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mnozstvi-vetsi-nez-male-aneb-kolik-je-mozne-drzet-omamnych-a-psychotropnich-latek-pro-vlastni-potrebu-94705.html>

11. Snoop Dogg - Smokin' Smokin' Weed ft. Nate Dogg, Slim Thug (Explicit) - YouTube. YouTube [online]. [cit. 02.07.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UW5KyOHPeeY>
12. Suchtmittelgesetz (SMG) - JUSLINE Österreich. Grundbuch, Firmenbuch, GISA, Gesetz - JUSLINE Österreich [online]. [cit. 02. 09. 2017] Dostupné z: <https://www.jusline.at/gesetz/smg>

Ostatní prameny

1. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize: aktualizovaná druhá verze k 1. 1. 2009. 2., aktualiz. vydání. Praha: Bomton Agency, 2008- . sv.

Přílohy

Příloha č. 1: Tabulka detekčních dob drog v biologickém materiálu

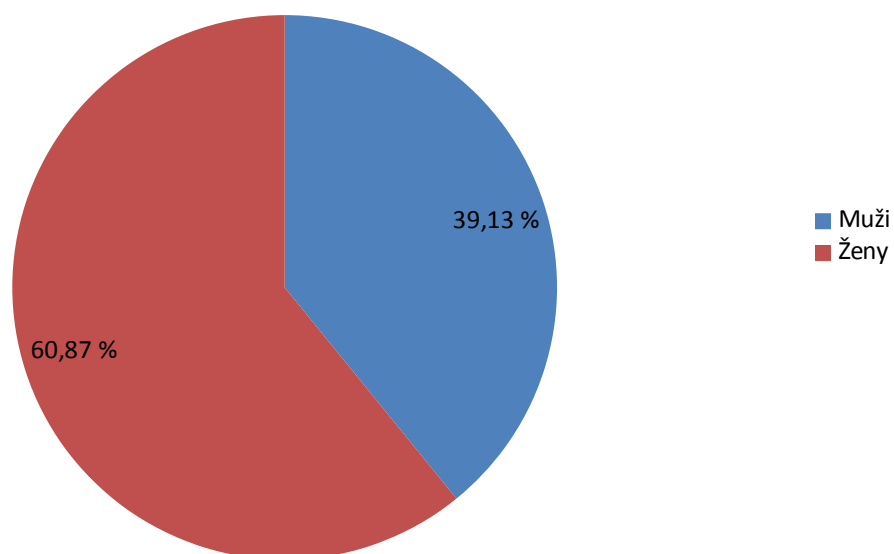
Konopí	Občasní uživatelé: 3 až 4 dny, Pravidelní uživatelé / uživatelé s vysokou hladinou tělesného tuku: 30 dnů a více	až 90 dnů	2 až 3 dny v krvi, až 2 týdny v krvi silných kuřáků marihuany. Závisí na tom, zda je testováno THC nebo metabolity THC – ty mají delší dobu detekce. THC lze ze slin detekovat většinou 2 až 24 hodin od požití.
Alkohol	6 až 24 hodin Poznámka: některé alkoholové testy mohou měřit EtG (ethyl glucuronid), který zůstává v moči až 80 hodin!	až 2 dny	12 až 24 hodin
Amfetaminy	1 až 5 dní	až 90 dnů	12 hodin
Metamfetamin	3 až 5 dnů	až 90 dnů	1 až 2 dny
MDMA (Extáze)	20 až 24 hodin	až 90 dnů	20 až 24 hodin
Barbituráty	1 den	až 90 dnů	1 až 2 dny
Fenobarbital	2 až 3 týdny	až 90 dnů	4 až 7 dnů
Benzodiazepiny	Léčebné použití: až 7 dnů Chronické užívání (delší než rok): 4 až 6 týdnů	až 90 dnů	6 až 48 hodin
Kokain	2 až 5 dnů, kromě uživatelů s poruchou	až 90 dnů	2 až 5 dnů

	funkce ledvin		
Kodein	2 až 3 dny	až 90 dnů	2 až 4 dny
Kotinín (metabolit nikotinu)	2 až 4 dny	až 90 dnů	1 až 3 dny
Morfium	2 až 3 dny	až 90 dnů	1 až 2 dny
Heroin	1 až 4 dny	nelze detekovat	1 až 2 dny
LSD	12 až 24 hodin		
Metadon	7 až 30 dnů	až 97 dnů	24 hodin
PCP (andělský prach)	Jedno užití: 3 až 7 dnů Chronické užívání: až 30 dnů	až 90 dnů	1 až 3 dny

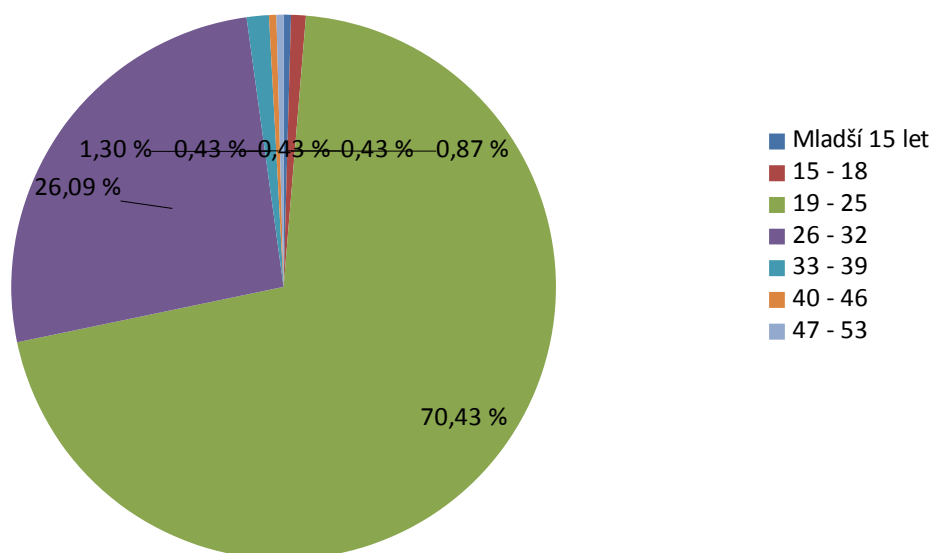
Zdroj: Alkohol a návykové látky - Informace - Bezpečné cesty.cz. Úvodní stránka - Bezpečné cesty.cz [online]. Copyright © 2014 [cit. 08. 06. 2017]. Dostupné z: <https://www.bezpecnecesty.cz/cz/informace/bezpecna-jizda-v-aute/alkohol-a-navykovove-latky?>

Příloha č. 2: Výsledky průzkumu týkajícího se pozornosti při poslechu písni s cizojazyčným textem (průzkumu se zúčastnilo 230 respondentů s výjimkou otázky č. 6)

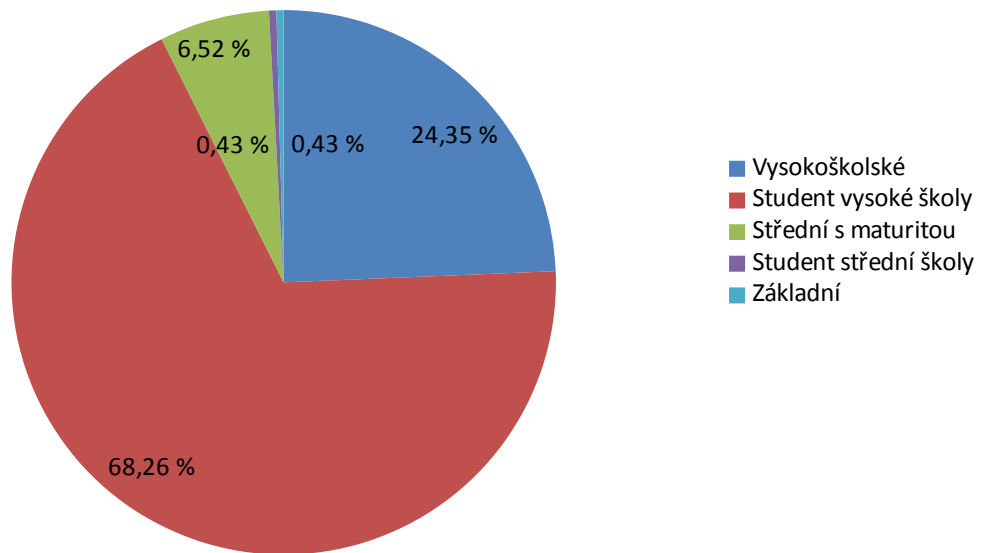
Otázka č. 1: pohlaví respondentů

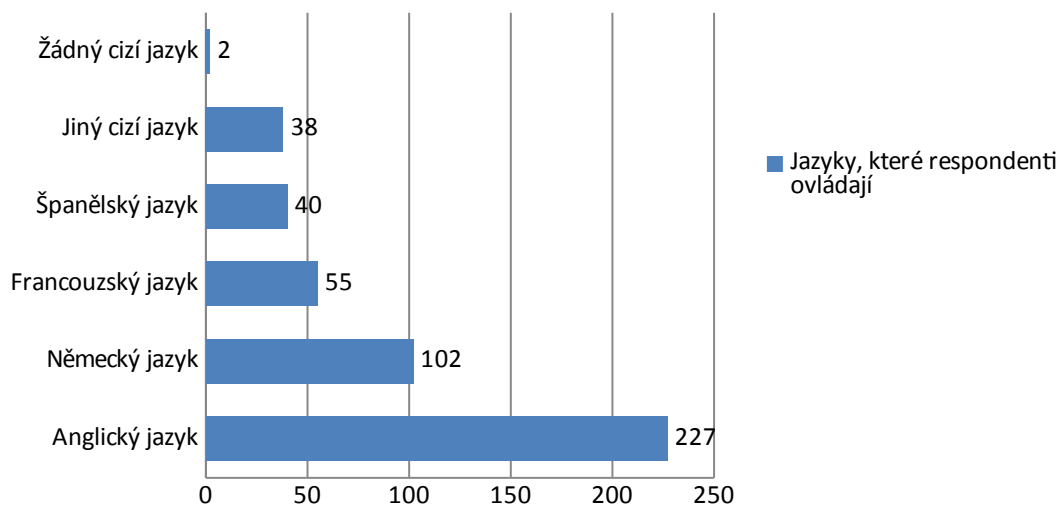
Otázka č. 2: věk respondentů

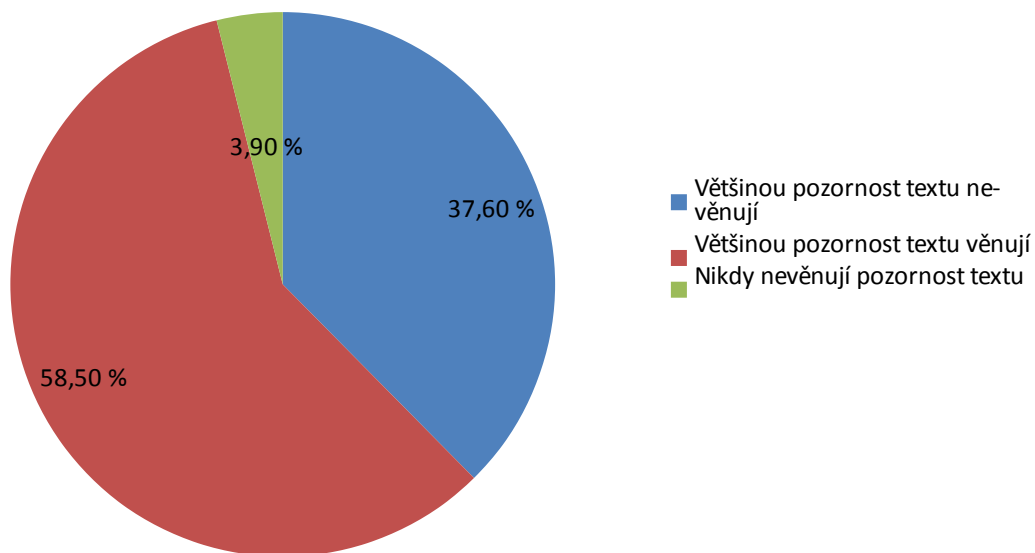
Otázka č. 3: dosažené vzdělání

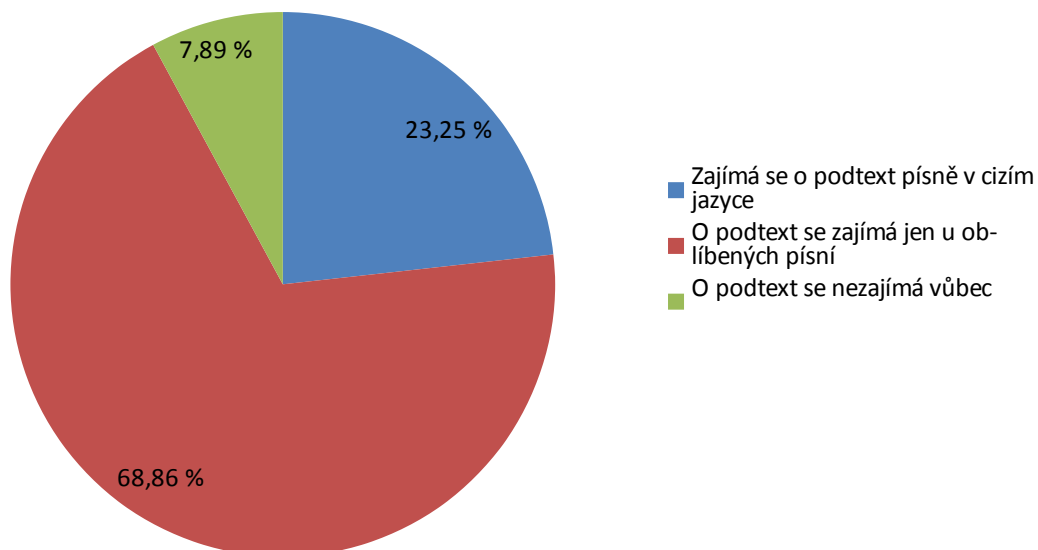
Otázka č. 4: Jazyky, které respondenti ovládají (možnost více odpovědí)

Otázka č. 5: vnímání textu písně

Otázka č. 6: Zájem o podtext u písní v cizím jazyce

Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek

Abstrakt

Práce se zabývá drogovými trestnými činy a je rozdělená na 4 kapitoly.

V první kapitole se autor věnoval historickému pohledu na návykové látky, a to nejprve z pohledu obecně historického, posléze i právněhistorického, přičemž uvádí i již neúčinné právní normy, které návykové látky upravovaly od devatenáctého století, jakož i současné právní normy zabývající se úpravou návykových látek.

V druhé kapitole se autor věnuje nejčastěji zneužívaným návykovým látkám, s nimiž má aplikační praxe největší problémy, přičemž popisuje jejich vliv na organismus člověka a možnost tak posoudit, jak ovlivňují ovládací a rozpoznávací schopnosti.

Třetí kapitola je v práci nejobsáhlejší a věnuje se jednotlivým drogovým trestným činům z pohledu hmotněprávního, kde jsou podrobně rozebrány jednotlivé skutkové podstaty těchto trestných činů. Konkrétně jde o trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle § 284 TZ, trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 TZ, trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky, jedy nebo prekursoru podle § 286 TZ a trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 TZ.

Ve čtvrté kapitole autor stručně uvádí, jak jsou drogové trestné činy upraveny v zahraničí, a to konkrétně ve slovenské, německé, rakouské a polské úpravě.

Jedná se o práci multioborovou, která se zabývá právem trestním a také forenzní psychiatrií a farmakologií, a to v případě popisu jednotlivých návykových látek. Cílem práce je poskytnout podrobný výklad jednotlivých trestných činů a stručně poukázat i na to, jak je problematika drogových trestných činů upravena v zahraničí.

Klíčová slova:

Trestní právo

Návykové látky

Zneužívání návykových látek

Crimes related to the abuse of addictive substances

Abstract

The diploma thesis deals with the drug crimes and it is split into four chapters.

In the first chapter author describes the addictive substances from the historical point of view. Firstly from the general historical point of view and secondly from the law historical point of view. The author also uses the ineffective laws that regulated the addictive substances from the nineteenth century and recent laws, which regulate the addictive substances.

In the second chapter there are described the most common addictive substances which the application praxis mostly struggles with. Author describes those addictive with the focus on their influence on the human organism and the possibility to consider how they influence the controlling and the recognizing abilities.

The third chapter is the most extensive and it focuses on the crimes related to the abuse of addictive substances from the point of view of the substantive law. In this chapter, there are described facts of the drug crimes. Namely handling with narcotic and psychotropic substances and poisons according to § 283 TZ, possession of narcotic and psychotropic substance according to § 284 TZ, unauthorized cultivation of plants containing the narcotic or psychotropic substance according to § 285 TZ, production and possession of the object used for unauthorized production of narcotic or psychotropic substance, poison or precursor according to § 286 TZ and spreading of drug abuse according to § 287 TZ.

The fourth chapter contains a brief description of the regulation of drug crimes in Slovakia, Germany, Austria and Poland.

This diploma thesis is a multidisciplinary and it concerns with the criminal law and the forensics psychiatry and pharmacology in the second chapter. The goal of the diploma thesis is to provide a detailed explanation of the crimes mentioned above and briefly point out how the drug crimes are regulated abroad.

Key Words

Criminal code

Addictive substances

Abuse of addictive substances